

Международен българистичен център

*Сборник с упражнения
и тестове*

В ПОМОЩ
НА ИЗУЧАВАЩИТЕ
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

НИВО **В**

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Людмила Иванова

Лиляна Кирова

**В ПОМОЩ НА ИЗУЧАВАЩИТЕ
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК**

Сборник с упражнения и тестове

Ниво В

Велико Търново

2012 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

№	Тема	Стр.
	Увод	3
1.	Граматически упражнения и задачи	4
1.1.	Глаголи	4
1.2.	Съществителни имена	16
1.3.	Местоимения	26
1.4.	Предлози	29
1.5.	Съюзи	31
1.6.	Синтактични конструкции	33
1.7.	Комбинирани тестове и задачи	40
2.	Лексикални упражнения и задачи	46
2.1.	Глаголи и представки	46
2.2.	Семантични полета	49
2.3.	Синоними	54
2.4.	Антоними	56
2.5.	Устойчиви словосъчетания и фразеологизми	57
2.6.	Комбинирани задачи и кръстословици	64
3.	Примерни тестове за ниво В1 и В2	72
4.	Приложение: Транскрипти на текстовете за слушане и ключ към тестовете.	88

УВОД

Настоящото помагало включва разнообразни упражнения и задачи за изучаващите български език след ниво А според Европейската езикова рамка. Предназначени са за разширяване или проверка на усвоените езикови знания и придобитите умения за ползване на български език в процеса на комуникацията.

В раздел **Граматически упражнения и задачи** са включени задачи към отделни части на речта в български език (глаголи, съществителни и прилагателни имена, местоимения, предлози и съюзи с техните граматични категории и специфични употреби, както и задачи към някои синтактични структури. Проверка на постигнатата увереност при боравене с граматичните категории може да се направи в частта *Комбинирани тестове и задачи*.

Разделът **Лексикални упражнения и задачи** включва упражнения, свързани със словообразователни модели, семантични полета, синонимия, антонимия, устойчиви словосъчетания, стилистични упражнения. Целта е усвояване респективно активиране на лексика, характерна за различните стилови регистри в българския език. В частта *Комбинирани задачи и кръстословици* е предвидена работа с текст. За любителите на главоблъсканици са предложени и няколко кръстословици.

Последният раздел **Примерни тестове за ниво В1 и В2** съдържа указания за компонентите от съответните изпитни варианти за установяване нивото на владене на езика по Общата европейска езикова рамка. Предложен е по един вариант от двата изпитни теста с ключ за верните отговори на поставените задачи.

ГЛАГОЛИ

Времена

1. Изберете върната форма.

1. Вчера Петьо имаше рожден ден. Всички приятели дойдоха/дошли и го поздравиха/поздравили, само той не дойде/дошъл, а отишъл/отиде на кино.
2. Вчера той издържа/издържаше успешно последния изпит от следването. Вечерта цялата компания отиваше/отиде с него да празнува.
3. Очаквам телефонно обаждане. Обади/Обаждаше ли се някой вече?
4. Повярвах/Повярвала съм на това обещание, но той не го изпълнил/изпълни.
5. Какви проблеми създаде/създа вчера този ксерокс! Едва се справихме/справили със задачата.
6. Когато ходеше/отиде на излет, взе/вземаше и децата със себе си.
7. Когато отидох/отидех при него, той тъкмо говори/говореше по телефона и убеди/убеждаваше някого, че е много зает.
8. Обикновено вършеше/върши работата на много хора, но този път отказваше/отказа да се намеси и да помогне.

2. С кои обстоятелствени пояснения не може да разширите изреченията?

някога • вчера • неотдавна • наскоро • вече • досега • онзи ден • никога • преди час • отдавна • тази сутрин • миналата неделя • от дълго време

Явих се на интервю за работа. Убедих шефа да ми повиши заплатата. Помолих за отпуск. Попълних данните си във формуляра. Подадох молба за отпуск. Говорих с колегите за новия проект. Запознах се с новата софтуерна програма. Закъснях за работа. Участвах в практически семинар. Посетих курс за преквалификация. Празнувах с колегите успеха на проекта. Подготвих презентация.

3. Трансформирайте в минало свършено време.

1. Днес работя на компютъра. И вчера до късно през нощта.
2. Сега ще облека това сако. Вчера го и ми донесе късмет.
3. Днес ще обуя маратонки. Вчера не ги и много сгрехих.
4. Сега ми се обаждат по телефона от работата. И вчера
5. Спазвам правилата. И по-рано ги, защото обичам реда.

6. Идвам веднага. Знаеш, че и вчера веднага.
7. Ям само сухари. Вчера много месо и сега не ми е добре.
8. Идвам веднага, щом ми се обадиш. Затова преди малко веднага, щом ми се

4. Допълнете глаголната форма в минало несвършено време.

Какви времена бяха само! В моята младост 1)..... (няма) дискотеки, 2).....(може) да се срещаме с момичетата само на открито. Старите ни 3)..... (гледа) и много 4)..... (внимавам) какво правим. Момичетата 5).....(нося) дълги рокли, които 6)..... (шумоля), когато се 7)..... (движа). Ако 8)..... (видя) нечий глезен, сърцата ни се 9)..... (разтупквам) като птички в гърдите. Косите си момичетата 10)..... (нося) сплетени на плитка, не 11)..... (слагам) грим и си 12)..... (личи) коя е наистина красива и коя не. 13)..... (Подарявам) цветя, които 14)..... (бера) от чуждите градини, защото тогава 15)..... (няма) толкова цветарски магазини пък и не 16)..... (разполагам) с пари. 17)..... (Каня) момичетата на паста и боза в сладкарницата и след това се 18)..... (разхождам) по крайречната алея. Когато „тя“ ни 19)..... (позволя) да я хванем за ръка, това 20)..... (съм) най-щастливият миг от цялата среща.

А моят внук днес? Гледах го вчера: 21)..... (седя) си вкъщи и уж 22)..... (чета) за изпита. Но всъщност 23)..... (говоря) по джиясема с някакво момиче. Докато си 24)..... (уговарям) срещата с нея, 25)..... (щракам) по клавиатурата и 26)..... (пиша) на някоя си Ива по скайпа. Всеки път, когато майка му се 27)..... (обаждам) да го провери какво прави, той я 28)..... (уверявам), че учи за изпита.

5. Поставете глагола в бъдеще време в миналото в съответното лице и число.

Образец:

Миналата седмица на излет, но времето се развали. /ходя/

Миналата седмица **щях да ходя** на излет, но времето се развали.

1. Вчера децата елхата, но се отказаха. /украсявам/
2. Миналата година на Малдивите, но не успях да спестя достатъчно пари. /ходя/

3. Защо служителите в БДЖ? /стачкувам/
4. Ти работа, какво стана? /напускам/
5. Професорът лекция, но се разболя. /изнасям/
6. Леля ми на гости, но се отказа. /идвам/
7. Някой с детето. /разговарям/
8. Вие за тази работа, нали? /кандидатствам/
9. Ние заедно, за да си правим компания. /пътувам/
10. Какво без теб? /правя/

6. Използвайте отрицателната форма на бъдеще време в миналото.

Образец:

На твое място щях да работя върху реферата и по дискотеки. /ходя/

⇒ На твое място щях да работя върху реферата и **нямаше да ходя** по дискотеки.

1. На твое място щях да чета повече справочници и на случайността. /разчитам/
2. На мое място той щеше да отиде веднага на лекар и да стане късно. /чакам/
3. На тяхно място щяхме да се състезаваме докрай и толкова лесно. /откажа се/
4. На ваше място щях да разговарям с шефа и нещата неизяснени. /оставя/
5. На наше място и те щяха да си купят нова кола и този скъп ремонт. /правя/
6. Ако имах кола, сега на тази спирка. /чакам/

7. Трансформирайте препоръките срещу самолечението, като използвате изразни средства като в образеца:

Образец:

Според лекарите никога не бивало/не трябвало да даваме по своя преценка ...

В много ситуации, когато усетим, че нещо не е наред със здравето ни, предпочитаме да не търсим лекар. Лекуваме се сами. А самолечението може да бъде и опасно и да навреди вместо да помогне.

1. Никога не давайте по своя преценка лекарства на деца до 12 години. Не предприемайте нищо, преди да се консултирате с педиатъра или личния им лекар.
2. С напредване на възрастта дори проверените и вземани през годините лекарства могат да действат различно. Затова периодично посещавайте своя личен лекар - нека той прецени дали да продължи със същите медикаменти, или да ги промени.

3. Не давайте и не приемайте от съседни и познати съвети за приемането на едни или други лекарства.
4. Не се поддавайте на (само)внушение - в противен случай винаги ще си "откриете" някаква мнима болест.
5. Ако имате някакво съмнение в правилността на диагнозата или обичайният проблем се проявява по друг по-особен начин, незабавно потърсете лекарска помощ.
6. Ако след 3 дни въпреки предприетото от вас лечение няма подобрение на състоянието и симптомите се задълбочават, приключете със самолечението и се обърнете към специалист.
7. Старайте се да приемате само един медикамент. Много от лекарствата си влияят взаимно и понякога не са съвместими.
8. Винаги приемайте само тези лекарства, чието действие ви е добре известно. Не се "нахвърляйте" на новите средства, които се рекламират и все още не са проверени.
9. Не експериментирайте с лекарства от домашната аптечка, които не са изписани за вас.
10. Четете внимателно листовките към препаратите и строго спазвайте указаните препоръки. Не се притеснявайте и питайте фармацевта в аптеката как да приемате лекарството.
11. Периодично правете ревизия на лекарствата в домашната си аптечка. Изхвърляйте тези с изтекъл срок на годност, а останалите съхранявайте на тъмно и сухо място.

<http://www.segabg.com/article.php?id=591267>

9. Определете времето и вида на глаголните форми. Посочете случаите с неправилна употреба на миналите времена. Поправете грешките.

1. Понякога Филип свиреше с хармоника, а ние пяхме.
2. И там — продължи той — аз свирех всеки ден.
3. Слънчевите лъчи нежно галеха огледалната повърхност на реката, целунаха върховете на тополите, тих вятър радостно ги люлееше и те като щастливо бебе приятелски ми се усмихваха.
4. Етърци превъзхождаха технически и комбинативно търсиха широк простор.
5. Дунавци печелеха почти винаги борбата за първа топка. Особено напористи бяха те в първите двамадесет минути на второто полувреме, когато се мъчиха да нарушат равенството.
6. Надка идваше всеки ден, говори с всяко дете.

7. Щом свърших часовете, аз излизах извън селището, с часове се търкалях по голите баири.

8. Той постоя неподвижен, закрит зад едно дебело дърво десетина минути, и наблюдаваше шосето.

10. На някои места в следващия текст са употребени глаголи от свършен вид вместо глаголи от несвършен вид и обратно. Поправете грешките.

Вчера аз излязох в седем и половина и тръгнах към спирката. Купих си билет от близкия павилион и чаках автобуса. След няколко минути той пристига, аз се качвах на него и седнах, тъй като имаше свободни места. Автобусът се придвижеше по улиците на града, слезеха и се качваха различни хора. На една спирка в автобуса влезе един мой съученик, когото отдавна не бях видял. Аз много му се радвах и го попитах как е, какво прави, с какво се занимае сега. Предлагах му да слезем някъде, за да пием по едно кафе. Той се съгласи и ние слизахме. Поговорихме си за живота, за семействата си, за бъдещето.

11. В текста има грешки при употребата на глаголните времена. Поправете ги.

Отдавна не ходих на панаира в Пловдив, но тази година съм решил най-сетне да отидох. Пристигнах с влак на централната гара. Когато излезех на площада пред гарата, видях, че идваше точно този тролей, с който най-бързо се стигаше до Панаирното градче. Бях се затичал, но не успях да стигна навреме до спирката. Тролеят потеглил под носа ми. Наложил се да взех такси. След 15 минути бях вече в Панаирното градче. Ако хванех тролея, сигурно щях да пътувам повече от половин час, но пък пътуването ще ми излезеше далеч по-евтино. На панаира съм видял интересни неща. Там различни фирми от цял свят представяха своята продукция, а също и прототипите на стоки, които щяха да произвеждат след години. Най-ми харесаха компютрите, които наистина бяха на високо техническо равнище. Даже си избрах един, който бих си купил, ако не е струвал толкова много.

12. В следващите примери някои от формите на глаголите за минало свършено и за минало несвършено време могат да се заменят с форми за други, по-подходящи времена.

1. Разбрах, че приятелите ми от Италия пристигнаха вчера, но все още не съм ги видял.

2. Те вече заминаха, когато се сетих, че трябва да им се обадя.

3. Снощи, както си гледах телевизия, неусетно заспах.

4. Тя вече приготви парите за телевизор, но в последния момент реши да си купи хладилник.
5. Поканиха ме на кино, но аз отказах, защото гледах този филм по-рано.
6. Влакът вече замина, когато аз най-сетне се добрах до гарата.
7. Аз вече виждах тези хора, но не можех да си спомня къде.
8. Вярно ли е, че твоят брат си купи нов автомобил?
9. Ако прочете книгата, дай ми я да я прочета и аз.
10. Ако ме послуша, нямаше сега да си блъскаш главата.
11. Това, което ми разказваш, не е възможно. Ти сигурно сънуваше.
12. Господин Димитров никога не идваше в този град, макар че много желаше да го посети.
13. Казаха ми, че докато беше на екскурзия в Германия, Елена всеки ден посещаваше различни музеи и картинни галерии.
14. Още не прочетох книгата до края, а Мария иска да ѝ я връщам.

12. Поставете глаголите в нужната форма.

Примитивните хора 1)..... /съм/ като своите наследници – социални и 2)..... /се събирам/ на големи групи, за да клюкарят за съседите си. До това заключение стигнаха археолози, след като откриха постройки в Южна Йордания от преди 20 000 години. Това разкритие промени теорията за начина, по който 3) /живея/ нашите предшественици. Досега учените вярваха, че развитието на аграрната култура преди 10 000 години 4) /доведа/ до това, хората да живеят в общества.

Откриването на предисторическите колиби позволява на специалистите да предположат, че още тогава ловците и събирачите на плодове 5) /се движа/ на големи групи и евентуално 6) /разменям/ новини, 7) /търгувам/ помежду си и 8) /погребвам/ мъртвите си.

Земята, на която се намират колибите, в днешни дни е суха, твърда и неплодна. По време на последната ледена епоха териториите на йорданската пустиня 9) /съм/ пълни с растения, реки, потоци и сезонни езера. Това 10)/създам/ нужните условия на хората да се заселят там.

Учените обясняват, че по тези места 11) /има/ огромна концентрация на население, което 12) /си разменям/ предмети с хора от съседни райони. Доктор Джей Сток от Кеймбриджкия университет коментира, че дейностите на хората

от преди 20 000 13) /предшестввам/ земеделието, което 14)
/измества/ лова и събирането на растения.

http://novinar.bg/news/predshestvenitcite-ni-si-kliukarili-oshte-predi-20-000-godini-_Mzg0MTs2NQ==.html

Страдателни форми

1. Задайте въпроси по модела.

Образец:

Не зная как да преведа тази дума. – Как се превежда тази дума?

1. Не зная как да изтегля пари от сметката си. – Как се?
2. Не зная как да кандидатствам за това място. – Как се?
3. Не зная как да пазарувам в интернет. – Как се?
4. Не зная как да наготвя мусака. – Как се?
5. Не зная кога да подам документите си – Кога се?
6. Не зная кога да бера тези билки. – Кога се?
7. Не зная къде да платя данъците си. – Къде се?
8. Не зная къде да оставя палтото си. – Къде се?

3. Формулирайте забрани.

1. Не пуши тук. – *Тук не се пуши.*
2. Не влизай с обувки в спалнята. –
3. Не работи след 20 часа. –
4. Не разговаряй по мобилния телефон в болницата. –
5. Не спи на орехова сянка. –
6. Не говори по време на хранене. –
7. Не преминавай през улицата. –
8. Не пий алкохол. –
9. Не идвай без предупреждение. –
10. Не изхвърляй битовите отпадъци в този контейнер. –

4. Трансформирайте препоръките по образца.

За да постигнем успех, трябва да спазваме някои правила: Трябва да определим целите си и да ги следваме. Трябва да разпределяме времето си правилно. Трябва да планираме задачите си за деня. Трябва да записваме всички предстоящи срещи. Не бива да отлагаме днешната работа за утре. Трябва да определяме приоритетите си. Трябва да работим, но и да почиваме достатъчно.

Образец:

За да се постигне успех,

5. Трансформирайте препоръките, като използвате страдателни форми.

а) Първа помощ при порезни рани оказваме така: Промиваме раната, правим стерилна превръзка. При по-големи рани повдигаме пострадалия крайник, при силно кървене притискаме силно с палец или с длан. Правим стегната превръзка. Успокояваме ранения. Звъним на Бърза помощ.

Образец:

Първа помощ при порезни рани се оказва така:

б) Как приготвяме сладкиш: Разбиваме 2 яйца с една чаена чаша захар. Добавяме 2 чаени чаши брашно, кисело мляко и маргарин. Разбъркваме добре. Разстиламе тестото върху тавичката за печене. Печем 40 минути. Изваждаме сладкиша от фурната и го покриваме за кратко с кърпа. След това го изваждаме от тавичката и поръсваме със захар.

Образец:

Как се приготвя сладкиш:

6. Образувайте съответните причастни форми от глаголите.

Образец:

направя – направен

убия – убит

напиша

Изпия

пренеса

изтрия

сложа

чуя

кажа

обуя

хвърля

събуя

прочета

изпея

преведа

налея

проведа

открива

изпера

ритна

изям

бия

видя

извия

облека

откъсна

прегледам

приема

платя

взема

7. Изберете правилното страдателно причастие.

1. Една страница от книгата липсваше, беше откъсната/откъсвана.
2. Няма място за отстъпление, жребият е хвърлян/хвърлен.
3. Масата беше сложена/слагана за вечеря винаги точно в 19 часа, и така година подир година.
4. Дали мнението ни ще бъде най-сетне чувано/чуто от шефовете?
5. Провери дали тези данни са изтрити/изтривани от компютъра и го изключи.
6. Извършителят на престъплението беше разкриван/разкрит от полицията за 24 часа.
7. Провери дали билетите за пътуването са вече купени/купувани.
8. Приеман/приет ли е вече новият закон?
9. Глобен/глобяван ли си накога за неправилно пракиране?
10. Колко тона вино са произвеждани/произведени тази година?

8. Допълнете липсващата причастна форма в изреченията.

1. Изложбата „Културен туризъм“ беше (посетя) от много фирми, както отбелязаха в доклада.
2. Тази изложба е (посещавам) многократно.
3. Кога е (преведа) този роман на български?
4. Колко пъти е (превеждам) Радичков на немски език?
5. В хладилника няма нищо, всичко е (изям).
6. Тези деликатеси са (купувам) най-често.
7. Много песни са (изпея), много сълзи са (пролея), все за любовта.
8. Готови сме за излизане, детето е (обуя) и (облека).
9. Имаше силна буря и връзката беше (прекъсна).
10. Някои жилища в панелните блокове бяха вече (санирам).
11. Този блок на ядрената централа беше (проверявам) многократно.
12. Магистралата е (затворя) поради ремонтни дейности.
13. Днес магазинът беше (отворя) със закъснение.
14. Всички служители бяха (извикам) при директора.
15. В какво беше (упрекна) този служител?

9. Отговорете на въпросите по образца.

1. Подготвихте ли програмата? – Да, програмата е вече подготвена.
2. Уточнихте ли дневния ред на конференцията? –
3. Одобрите ли проекта? –
4. Приеха ли предложението ни? –
5. Уведомихте ли родителите? –
6. Поканихте ли гостите? –
7. Изпратихте ли съобщение на всички заинтересовани? –
8. Купихте ли цветя за лектора? –
9. Поръчахте ли обявите? –
10. Взехте ли всички проспекти? –

10. Трансформирайте номиналните конструкции в страдателни.

Образец:

Откриване на нова детска градина – **Открива се** нова детска градина.

- Произнасяне на приветствие –
- Обсъждане на новите данъци в парламента –
- Гласуване на закона на второ четене –
- Подписване на споразумението –
- Строеж на магистрали –
- Проверка на документите на колата –
- Прием на документи –
- Износ на пшеница –
- Внос на дървесина –
- Арест за нарушителите –
- Производство на мебели –
- Охрана на историческите обекти –

11. Допълнете с подходящи причастия.

- Правилото бива: *спазвано, нарушавано*,
- Текстът бива: *обсъждан*,
- Студентите биват:
- Детето бива:
- Парите биват:

Вестникът бива:

Преизказване

1. Предайте от несвидетелска позиция съдържанието на двете съобщения в пресата.

Редовната употреба на приспивателни хапчета може да увеличи четворно риска от преждевременна смърт. Това показва проучване на американски учени. Изследването е проведено сред 10 500 души, приемащи такива хапчета, и 23 600, които не пият подобни медикаменти.

Специалистите установяват, че има вероятност тези, които са пили между 18 и 132 таблетки на година, да починат 4,6 пъти по-рано. Учените изчисляват, че дори и тези, приемали под 18 хапчета, също са заплашени от риск да умрат по-рано.

Данните на пиещите хапчета са сравнени с тези на хора, които са на тяхната възраст, с техния здравен статус, пол и начин на живот, но не приемащи сънотворни. Проучването показва, че при приемащите такива таблетки се увеличава с 35 на сто опасността от рак.

По:в. Новинар, 28.02.2012

В заместител на първите срещи се превръщат сайтовете за запознанства. Това обясниха американски психолози. Според тях сайтовете са запазена територия за работохолиците и хората, които нямат време за „живите“ срещи.

Специалистите обясняват, че поради липсата на време работещите хора стигат до варианта с виртуалните запознанства.

Учените обаче гледат със скептицизъм на сериозните връзки или браковете в резултат на онлайн запознанствата. Според тях има голяма вероятност хората да се заблудят от профила на някой човек, тъй като не може да се добие реална представа за визията му. Като втори недостатък експертите посочват, че броят на хората в подобен тип сайтове е голям.

По:в. Новинар, 29.02.2012

2. Трансформирайте текста от изявително в преизказно наклонение.

Беше по жътва. Слънцето, спряно в синевината на дълбокото лятно небе, пламтеше. Над равното шопско поле, легнало от Вакарелските баири до Витоша и от Мургаш до Лозенските височини, трептеше мараня като над пещ. Навред по тая тежка задуха мълчаливо и с упорен труд се събираше житото. По нивите бяха се пръснали работници като едри странни птици, прекъснали небесния си път и паднали от висинето да търсят храна. Те се навеждаха и изправяха с някаква богомолна ритмичност и гладно кълвяха по тежко дишащата гръд на земята. По жълтите

стърница се редяха дълги кръстци снопи, по ливадите се тълпяха едри купи сено. По пътищата се движеха тежко натоварени коли.

Беше тихо като в черква. Само от време на време някъде се подемаше уморена песен на жътварка, извиваше се благодарствено и заглъхваше в маранята без смях и без отпявка. Настъпваше дълго и напрегнато затишие, през което сякаш се чуваше как падат жертвено отжънатите ръкойки. Под бездънното небе, сред което гореше палещото слънце, се извършваше светото тайнство на жътвата. Творецът, благославящ от висинето, с пръст на уста даваше знак за мълчание. И цялото поле, рекичките, които го пояха, дърветата, които го красяха, пръснатите по него селца слушаха в смирено безмълвие великото богослужение.

Широкото шосе, което излизаше из града и се простираше през полето успоредно с планината, беше пусто и безлюдно. Пясъчната му настилка, нажежена от слънцето, се белееше в безучастно очакване. Старите върби, които се редяха от двете му страни, бяха посивели от прах...

Елин Пелин

3. Текстът е в преизказно наклонение. Предайте съдържанието му от позицията на свидетел на събитието.

Слезли долу, минали през гората, която още не се била развила, и излезли на пътя сред Джендемите. Това място било най-страшно. Тук пътят се вгълбявал навътре в дола, извивал се по едната и по другата страна, чертаел две дъги, два обръча на капан, в който много хора били намерили смъртта си. И както правели и друг път, хайдутите препречили пътя, изправили се там страшни, брадясали, наметнати с черни арнаутски гугли, отрупани с оръжие. Жените се показали на завоя и щом ги видели, спрели се като втрещени; после се втурнали едни надолу, други нагоре и започнали да бягат, но краката им се подкосявали и те само лъкатушели на едно място, като ударени птици. Премалели от страх, те паднали на земята и заплакали. Хайдутите не се трогнали, те дори не ги погледнали. Тяхното внимание било другаде: една жена стояла още на пътя, млада, хубава. И как била пременена!...

По разказа на Й. Йовков "Шибил"

4. Променете текстовете така, че да представите събитията в тях:

а) като предстоящи;

б) като отминали;

в) като отминали, но разказани от друг човек и цитирани от вас.

Ако времето е хубаво, сутрин тя става рано и излиза да бяга за здраве. Тича около половин час, прави няколко обиколки на парка и след като се измори, спира на една полянка и прави гимнастика. След гимнастиката се завръща вкъщи. Ако завали дъжд, тя си остава вкъщи и си сварява силно кафе. Докато пие кафето, си мисли за предстоящия ден

Когато се върна от университета, аз влизам в стаята си и вземам някоя книга от етажерката. Сядам на креслото и започвам да чета. След около половин час си правя кафе, изпивам го и продължавам да чета. След като прочета още десетина страници, ставам и излизам на улицата, където се срещам с приятели. С приятелите разговаряме на различни теми. Понякога влизаме в някое кафене, друг път ходим на кино.

СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА

Членуване

1. Пълен или кратък определителен член? Допълнете.

1. Град... все още спеше. – Често се разхождам из град.... и наблюдавам хората.
2. Не мога да преценя колко силен беше вятър... – Обичам да чувствам полъха на вятър... по лицето си.
3. Ето, това е приятел..., за когото съм ти разказвал. – Без да искам, обидих приятел... си.
4. Ходи ли вече при лекар...? – Какво ти предписа лекар...?
5. На пазар... има най-различни плодове и зеленчуци. – Както винаги и днес пазар... беше много оживен.
6. Той получи Нобелова награда за роман... си. – Роман... като цяло ми хареса, но не и главният герой.

2. В кои изрази трябва да се добави определителен член?

а/ На твое място... нямаше да постъпя така. – Извинявай, седнах на място... ти.
Книгата е на моя... приятелка Ива. – Една моя... приятелка ми позвъни.
Не търсех помощ от другите, бях намерила свой... собствен начин да реша проблема.
– Мой... начин за решаване на проблема се оказа неуспешен.
Ще се видим друг.... път. – Друг.... път ще донесе снимки от пътуването ни.

Журналистът направи коментар... на събитията. – Журналистът направи коментар... си пред огромна зрителска аудитория.

Той е добър... приятел. – Той е най-добър.... приятел, когото имам.

Всичко това се прави на място.... – Предадоха съобщение от място... на събитието.

Ще ти помогна на драго сърце.

Боли ме глава...

На гости ми дойдоха само леля... ми и племенница... ми, вуйчо... ми имал работа.

Майка... му и баща... му не бяха на сватбата, баща... бил малко болен и майка... трябвало да се грижи за него.

б/ Пия трета... таблетка аналгин, а болката не минава. – Едва след четвърта... таблетка усетих подобрение.

Националният празник на България е на трети... март. – На трети.... ден от месеца празнуваме националния празник на страната.

Правя това за първи... път. – Първи... път не успях, но на втори... нещата се получиха.

Този курс се провежда за първа... година. – През първа... година от следването ми беше много трудно.

Това е моята първа... приятелка. – Първа... ми приятелка от детството се казваше Нина.

Хиляди... пъти сме говорили на тази тема, стига вече! – Май забравяш хиляди... пъти, когато сме говорили на тази тема и не сме стигали до консенсус!

3. *Допълнете липсващите членни форми, където е необходимо.*

Мислите си, че мултивитамини..... от аптека..... са добра..... застраховка..... срещу всякакви болести..... Да, ама не съвсем! Специализирано проучване....., проведено през 2010 г. в Щати....., не доказва абсолютна..... помощ..... на витамини..... при защита..... от вирусни..... заболявания..... Всъщност е възможно някои от въпросни..... мултивитамини..... да са малко или много вредни. Вместо да ги взимате на сляпо, като просто посягате към щанд.... с шумящи.... таблетки....., прегледайте липси.... в меню..... си, заредете се с плодове..... и зеленчуци.....

Посетете диетолог....., който да ви изготви хранителен..... режим..... и да ви посочи пропуски..... Дори да не го спазвате строго, ще имате представа..... от кое колко да хапвате.

Извод.....: Не вярвайте на хранителни..... митове.....! Информирайте се добре, преди да спрете да ядете нещо или да наблюдавате на друго. Оказва се, че някои от неща....., в

които баби..... ни са вярвали години..... наред, не са научно доказани. Доверете на актуални..... данни....., купувайте си книги..... за здравословно..... хранене.....

4. Допълнете липсващите членни форми, където е необходимо.

През средни..... векове..... в отделните държави, та дори и в рамки..... на една територия, хора..... използвали различни..... стандарти..... за теглене..... Чак в край..... на XIII век..... крал..... Едуард прави опити..... да уеднакви мерки.....

Първообраз..... на съвременен..... кантар..... може да се търси сред изобретения..... на велик..... художник..... Леонардо да Винчи. В край..... на XV век..... той първи въвежда разграфена..... скала..... за измерване..... на тегло..... А стойност..... на мерена..... стока..... се установявала чрез махало....., което се позиционирало върху скала.....

Постепенно кантари..... започнали да стават все по-прецизни. И точни. През 1770 година..... англичанин..... Ричард Салтер проектира първа..... везна..... за измерване на по-малки..... тежести..... След редица..... подобрения..... патент..... за масово..... й производство..... е получен близо 70 години..... по-късно. После започнали да се използват и кантари....., които се базирали на тегло..... и размер..... на монети.....

На 20 май 1875 година..... представители..... на 17 държави..... се събират във френска..... столица..... Париж и подписват международна..... конвенция....., с която приемат френски..... прототипи..... за метър..... и килограм..... за стандартни..... мерки..... Килограм....., който сега се съхранява в Париж, представлява цилиндър....., изработен от сплав..... на платина и иридий.

След 1940 година..... хора..... започнали да ползват и първи..... електронни..... везни.....

в. Труд, 11.02.2012

5. В следващия текст липсват членувани форми. Поставете определителен член там, където е необходимо.

Пролет се усеща и по странна радост, която почва да се върти около теб. Както си седиш, и изведнъж ти се приисква да креснеш. Или да удариш някого по врат.

Пролет се усеща и по свирки на влакове. Те стават пронизителни, малко по-дълги от обикновени. Сякаш заедно с тях крещи и машинист, който е вдъхнал мирис на пролет.

Ленче смътно си спомняше поляни, които се ширеха тук в нейно детство. Докъдето ти видят очи - поле, поле, поле. И слънце залязваше - огромно и червено - зад зелени баири. И майски бръмбари, и пеперуди, и дъх на цветя.

Но това беше много отдавна. Сетне израснаха комини. Слънце започна да залязва зад бетонни скели, вместо трева над боклуци избуяха тръни. Изчезнаха майски бръмбари и пеперуди.

Но живот си е живот. И пролет си е пролет.

По разказ на Васил Цонев

6. Поправете грешките при членуването.

Към дванайсет и нещо шума в коридора утихна, редактора се изправи отпред пред бюро си и погледна надолуто в отвореният прозорец. Запали цигара, затвори го (така се убиваше част от шум на трамвай), седна на стола за посетители и кръстоса краката. Половината от денят беше минала тъй, както обикновеното минаваше. Оставаше обеди, след това никаквата работа къщи и вечерта малкия празник: в седем на стадиона "Васил Левски" започваше световното първенство по борбата. Той обичаше тези нещата, беше спортувал, те бяха в кръвта му. По-раното ходеше да ги гледа на място, а сега (жилището му беше удобното и тихото) телевизията спестяваше и това. Седеше редактора срещу собствения си стол и си представяше как ли, когато е в него, изглежда пред непознатите. След това се зазяпа отново в прозорецъ, към другият отсрещата, зад който Мая се взираше в огледало. Познатия, по-рано приятен спектакъл го отегчи, той смачка цигара почти цяла и стана.

По разказа на Д. Цончев "Обедът"

7. В следващия текст не е членувана нито една дума. Поставете там, където е нужно, определителен член.

След като напълни къща с възглавнички, абажурчета, вазички и всякакви други дрънкулки, Дора сякаш малко се усмири. Сега след работа се връщаше направо у дома – по най-бърз начин, по най-преки пътища. Минаваше през град като през пустиня. Едва не подтичваше като камила, която е надушила сладка миризма на вода в оазис. Отдъхваше си едва когато автоматична ключалка щракваше сухо, но радостно зад гръб ѝ. Благославяше свой нов дом и напълно му се отдаваше. Понякога плуваше с часове между предмети и вещи, като тютюнев дим, разнасян от невидими въздушни течения. Оглеждаше отново всяка вещь - килим, перде, тапицирани столове.

По П. Вежинов. "Малки семейни хроники"

8. Някои от думите в следващия текст са излишно членувани. Отстранете грешките.

Сестрата ми живее в града Плевен, на улицата "Кайлъка", номер 68, на втория етаж. Тя е омъжената за един плевенчанин, който работи в завода за цимента като инженер.

Децата им са малки и още не ходят на училището. Родителите им ги водят в детската градината, която е близо до жилището им. Когато дойде съботата, всички се качват на колата и отиват на селото при бабата и дядото. Бабата им и дядото им много се радват, когато видят своите внучетата.

9. Поставете там, където е необходимо, определителен член.

Кокиче е първо пролетно цвете. Негово нежно бяло цветче се появява изпод сняг далеч преди да дойде календарна пролет. Когато го видят, хора много му се радват, защото то вдъхва оптимизъм, възражда вяра в живот и подхранва надежда, че нова пролет ще донесе повече щастие на тези, които са го видели.

10. Поставете там, където е необходимо, определителен член.

Пловдив е най-голям български град на бряг на река Марица. Население му е около половин милион. В този град има университет, консерватория и други висши учебни заведения. Пловдив е известен с археологически си паметници, най-посещавани от които са античен стадион и театър. Град е разположен в Тракийска низина, между шест хълма. Централна част на град е на десен бряг на река, а на ляв бряг се намира Панаирно градче.

11. Прочетете текста. Подчертайте с права линия съществителните и прилагателните, които може и да не се членуват, а с вълнообразна — тези, при които членуването е задължително. Посочете и думите, които не могат да бъдат членувани.

През входа на магазина непрекъснато влизат купувачите. Може би не всичките успяват да си купят по нещо, но голямата част от тях излизат с покупки. Някои обаче са доста придирчиви. Те обикалят между щандовете и продавачките, оглеждат различните стоки и търсят най-хубавата. Когато най-сетне си харесат нещо, те дълго се чудят дали да го купят. Питат за цената, търсят по опаковката датата на производството, интересуват се от гаранционния срок. Когато излязат от магазина, те са по-скоро уморени, отколкото щастливи от сполучливата покупка.

12. Поставете определителен член там, където е нужно.

Почти като в Европа вече се обзавеждаме с пълен политически спектър. Онзи ден се убедих, че у нас първи станаха европейци старци. Баби си купуват по двеста грама кайма и по една пържола, продавачки с тъга по тоталитарни опашки гледат малобройни купувачи, които също само гледат и цъкват. Затова очаквания са парламент да си свърши работа по изменения в Закон за пенсии. Кръпка е

предварително скроена от бюджет и няма да стигне за всички дупки, но време не чака. Със значително социално съдържание са и очаквани изменения в два кодекса на труд и наказателен. Това и разни други неизпълнени точки от програма от минала гореща седмица няма да бъде така атрактивно, като вълнения на изминали дни, когато се конструираше кабинет.

13. В примерите по-долу посочете: а) кои от подчертаните съществителни имена трябва да се членуват; б) кои от тях трябва да останат нечленувани. Има ли случаи на колебание?

1. По желание на публиката артистът повтори изпълнението си.
2. Под влияние на протестите сред обществеността смъртната присъда бе отменена.
3. Военните действия бяха осъществени по заповед на генерала.
4. Изложбата е организирана с участие на много талантиливи художници.
5. Летовниците горяха от нетърпение час по-скоро да отидат на плаж.
6. Престъпниците могат да бъдат разобличавани със съдействие на обществеността.
7. По пътя си те срещаха много селяни, които отиваха на пазар в близкия град.

14. Разгледайте изразите по-долу. Посочете семантичните особености, които произтичат от употребата или неупотребата на членната морфема.

1. В Народната библиотека се пазят **най-ценни старопечатни книги**, издавани в нашата страна.

В Народната библиотека се пазят **най-ценните старопечатни книги**, издавани в нашата страна.

2. **Човек** е разумно същество.

Човекът е разумно същество.

3. **Злато** се добива в много райони по света.

Златото се добива в много райони по света.

4. **Мед** се използва за направата на много електросъоръжения.

Медта се използва за направата на много електросъоръжения.

5. Когато ви срещнахме вчера, ние отивахме на **лозе**.

Когато ви срещнахме вчера, ние отивахме на **лозето**.

15. Разгледайте членуването на имената в следните откъси. Къде трябва да има определителен член? В кои случаи членуването е излишно?

1. И трите броя на "Български орел" са истинска библиографска рядкост. В Народна библиотека "Св. св. Кирил и Методий" има само по един екземпляр от брой първи и

втори на вестника. В нашата страна е открит и брой трети на "Български орел" и е предаден на Народна библиотека "Св. св. Кирил и Методий" в София. С откриването на брой трети Народна библиотека в София ще комплектува пълното течение на първия наш вестник "Български орел".

2. Оригинално поставените и изпълнени с актьорско майсторство хумористични сценки и интермедии, привлекли многобройни любители на естрадно изкуство, обещава утвърждаването на тоя жанр в нашия град.

3. Юбиларят беше поздравен от представител на Министерство на народното здраве.

4. Бе изпратено писмо до Централно управление на Българска народна банка.

5. Академик Александър Теодоров-Балан е един от основателите на Българска академия на науките:

6. Сега г-н Конев е научен сътрудник в Институт за българска литература.

7. Ние дори даваме жертви, за да се постигне намаляването на напрежението и разбирателството.

16. В следващите примери се среща неправилно изпускане на определителния член при еднородни части на изречението. Поправете грешките.

1. Това се дължи на по-големия разход на труд и материални средства и по-ниски добиви, получени от стопаните.

2. В решенията се поставя като много важна задача повишаването на производителността на труда и снижаване себестойността на продуктите.

3. Значи има силни хора — окрилена заключава тя, — победили трите най-страшни техни врагове: самотата, отчаянието и липса на вяра в бъдещето.

4. Покрай източната и северна крепостна стена на комплекса са открити отделни зидове, които са част от сгради, свързани с нуждите на патриаршеския институт.

5. Основната задача на тази работа е да се направи анализ на качествените и относителни прилагателни, употребени като художествени определения.

17. Отстранете излишните членни морфемни.

Мария Петрова живее на улица "Розова долина", номера 24. Тя и сестрата й Росица са студентките във Великотърновския университет. Един деня те излязоха на разходката из града. Минаха по една съседната улица и продължиха към близкия парк. В парка си купиха два сладоледата и след като ги изядоха, продължиха към киното "Чаплин". Там гледаха единия не особено интересен филм и си излязоха по средата на прожекцията. Вече се мръкваше, всички уличните лампи светнаха, момичетата продължиха своята разходката по главната улицата. Там те срещнаха някоите приятели, поговориха си с

тях и по едното време решиха да си ходят в къщите. От една спирка взеха автобуса и се прибраха.

18. Отстранете излишните членни морфемии в следващия текст.

Всичките нормални деца могат да се учат успешно в основните и средните общообразователните училища, ако обучението се съобразява с индивидуалните възможности на всяко едно от тях. Тази психолого-педагогическа истина се приема от учителите, но много често се пренебрегва от тях в пряката им учебно-възпитателната работа. Причината не е в липсата на професионалното желание, а в съществуващата организационно-педагогическа система, която не предоставя възможността на учителя да работи с всеки ученик. Много се говори за промените в отношенията между учителите и учениците, които да почиват на взаимното доверие и уважението, на хуманизма и демократизма. Реалните отношения обаче се създават с помощта на административнопринудителния подход, използван в работата с учениците по най-различните начини: заплахите с двойките, единиците и забележките, отстраняването от класа, писмата до родителите, глобите.

19. Поправете грешките при членуването.

Езеро се намира високо в планина на 2 200 метрата надморската височина. Водата му е кристално чистата и много студената. Тук рядко идват туристите, защото пътека е тясна и стръмна и трябва да се върви по неята повече от три часа от най-близко населено място. Който дойде обаче, остава възхитеният от гледка, която се отваря пред очите му. За съжалението той трябва скоро да се връща, защото наблизко няма никаква хижа, а е опасно да се замръква в планина.

20. Отстранете излишните определителни и неопределителни членове.

45 милиона долара влягат в изграждане на една нова електронна система за търговията десетте от банките, които са най-силните на международните пазарите, съобщава вестник "Файненшъл таймс". Те смятат да конкурират "Дийлинг 2000-2", лансирания преди един месец суперпродукт на агенцията "Ройтер".

Новата информационна мрежа ще се нарича "Електронната брокерска услуга". Очаква се тя да е готова в началото на следващата годината. Системата е предназначена да замени брокерите в около 40 % от сключваните контракти. С около една четвърт ще се намали цената на всяка една сделка, твърдят специалистите от бранша. Комисионните, плащани от банките на брокерите, са едни от най-високите. 8 милиона лири е похарчила за това една от водещите британски банки през 1991 г.

Участниците в проекта имат равните дялове, като един е отделен за "Куотрон" една американска компания за информационни услуги, поела реализацията му. Голям брой банки са заявили желанието си за включването в новата система.

21. Добавете пропуснатите членни морфемни.

По решение на Академически съвет през новата учебна година във ВТУ "Св. св. Кирил и Методий" се разкрива факултет по стопанско управление (ФСУ). Той се създава съвместно с Икономически институт при БАН. По взаимно споразумение тази научна организация ще осигури преподаватели специалисти по мениджмънт, маркетинг, финанси и други специални учебни дисциплини, а университетът ни ще предостави модерната си материално-техническа база и добър научнокадрови потенциал за обучение по западни езици, математика и информатика. Великотърновски университет и Икономически институт поддържат тесни връзки с реномирани университети по света и ще канят периодично професори от чужбина.

Във ФСУ ще се обучават студенти по четири специалности: фирмено управление (мениджмънт), маркетинг, управление на кооперации и финанси. Учебни планове за всички тях са разработени на основа на опит на американски университети, като са отчетени и специфични особености на наша образователна система. Освен общотеоретична, езикова и компютърна подготовка, те гарантират и получаване на необходим практически опит чрез производствен стаж.

Обучение на студенти във ФСУ е двустепенно. Първа степен е с продължителност две години. Тогава се изучават фундаментални икономически дисциплини. Повече от тях са задължителни за всички студенти. Но те ще имат възможност за избор на преподаватели. Цел на първа степен на обучение е задълбоченото им теоретично запознаване с икономика и обогатяване на техен мироглед. Завършили тая степен получават звание "бизнессътрудник" (с ранг на полувисше образование) и удостоверение за това.

Множествено число

1. Образувайте формите за множествено число.

поле	паркинг
кожух	къмпинг
зет	джипи

чичо	есемес
мозък	компютър
колело	магистър
куче	парти
път	файл
вятър	досие

2. Използвайте дублетните форми за множествено число в изречения, за да покажете различията в значенията им.

поле – поля	коляно – колене	лист – листа	дърво – дървета
полета	колена	листи	дърва

3. Попълнете окончанията на съществителните.

1. Двамата пътник... вървяха, разговаряйки весело.
2. Насреща ми идваха няколко работник... .
3. Пет кон... бяха се отделили от стадото.
4. Началникът назначи толкова служител... , колкото му бяха необходими.
5. Ловците успяха да убият няколко глиган... .
6. Пет-шест младеж... тръгнаха към нас.
7. Двама-трима четник... придружаваха знамето.
8. За извозване на имуществото бяха нужни 34 камион... .
9. Госпожа Попова има двама син... .
10. Групите във втори курс бяха от по двацет студент... .

4. В кои от примерите се наблюдава неправилна употреба на бройна форма на съществителните имена? Обяснете причината и предложете форми в съответствие с книжовната норма.

1. Да предположим, че се явят двама кандидата.
2. Двама или трима кандидати се намират в чакалнята.
3. В този добре подготвен колектив работят 44 щатни научни работника.

4. В листата са включени и трима български спортиста.
6. Новият полузакрит гараж е за 350 автомобили и 400 автобуса.
7. Разполагаме със стотици тома документи по делото.
8. Появиха се доста сензационни заглавия в няколко броеве на вестника.
9. В състезанията взеха участие сто ученика от училищата на града.
10. От 30-те декара те берат по около 23 000 броя карамфили.
11. Купих си книгата "Десет съвременни френски разказвача".
12. Всяко дете знае приказката за Али баба и 40-те разбойници.

5. Допълнете формата за множествено число на думите в скобите.

1. Кои са новите (чудо) на света?
2. В историята се говори за(цар), (крал) и (император), за (патриарх) и почти нищо не се казва за обикновените (човек).
3. (цена) на петрола по международните (пазар) отбелязяха нови (рекорд).
4. Бабо, вярно ли е, че по-рано (момче) и (момиче) са учили в отделни (училище)?
5. Нови (облак) надвиснаха над (глава) ни.
6. Силни (вятър) изпочупиха (връх) на (дърво).
7. Откъм училищния двор се носеха (вик) и (крясък), (дете) играеха футбол.
8. Без да искам, изтрих всички (файл) от флашката.
9. Днес никой не може да си представи живота без (компютър) и социални (мрежа).
10. Като преводач трябва да умееш да четеш между (ред).

МЕСТОИМЕНЕНИЯ

1. **Заместете маркираните съществителните с местоимения. Следете за мястото на местоимението.**

Образец:

Той щеше да види *книгата*. – Той щеше да *я* види.

1. Ние щяхме да питаме *преподавателя* за това. –

2. Вчера щяхме да гледаме *филма*, но го пропуснахме. –
3. Щяхме да поправим *тази грешка*. –
4. Щяхте да благодарите *на приятеля си*. –
5. Щеше ли да пропуснеш *този шанс*? –
6. Щях да пиша *на Мария*, но после се отказах. –
7. Щяха да вземат *раниците на децата*. –
8. Родителите щяха да купят *книгата на детето*, но то предпочете електронната игра. –
9. Щях да подаря *това колело на племенника си*. –
10. Кога щеше да разкажеш *анекдота на приятелите си*? –
11. Нямаше ли да поправиш *тази играчка на децата*? –
12. Никога нямаше да кажа *истината на Мая*. –

2. Себе си или мене/мен? Изберете подходящата местоименна форма.

1. Казах им, че не искам нито грам за от тези плодове.
2. Ела при след половин час.
3. Поетът не твори само за
4. Тя мисли само за и не се интересува от нищо друго.
5. Свикнал съм да се грижа повече за, отколкото за другите.
6. Самохвалкото непрекъснато говори за
7. Задръжте рестото за
8. Ще ми дадеш ли и на от тези бонбони?
9. У са останали още няколко екземпляра от книгата.
10. Ако желаеш, ще те взема с

3. Допълнете с подходящи местоимения (свой, мой, твой, негов, неин, наш, ваш, техен).

1. И аз съм българин, и аз обичам България толкова, колкото и ти Франция.
2. Елена и братовчедка Надежда са връстнички.
3. Всички напуснахме родно село.
4. Благодаря научители за всичко — и за хубавото, и за лошото.

5. Ораторът завърши реч с призови за мир и разбирателство между народите.
6. Момичето повдигна хубави очи и мило се усмихна.
7. Моите приятели отдавна ме бяха поканили у тях, но едва вчера успях да намеря време да посетя дом.
8. Дай ми, моля те, една от книги.
9. Познавам творчеството на този писател и с удоволствие чета книги.
10. Обикновено виждаме чуждите грешки, а пропускаме собствени.

4. Поправете допуснатите грешки при употребата на местоименните форми за именителен, винителен и дателен падеж.

1. Ти с кой говориш?
2. Съперниците ви са силни и са много. Кой поставяте на първо място сред тях?
3. Той си е свършил работата и съдбата му за никой вече не представлява интерес.
4. На никому вече не вярвам.
5. За какво можеше да ни потрябва науката история на тая гладка като яйце луна, на никой не му беше ясно.
6. В разговора стана дума за случай, при когото син убива баща си.
7. Видя ли някой, когато ходи в университета?
8. На никой не му се слушат тези скучни истории.
9. При кой отиде наградата за най-добра мъжка роля?
10. На някому може би вече доскуча?

5. Допълнете липсващите форми на неопределителните и отрицателните местоимения (нещо/нищо, някой/никакъв, няколко).

Всеки търси 1)..... в този живот. Понякога не намира 2)....., но продължава да търси. 3)..... хора бързо се отчайват, но 4)..... не иска да се откаже от надеждата да открие все пак 5)..... ценно за себе си.

В тъмнината не видях 6)....., но чух шум и се огледах пак. Като че ли 7)..... сянка премина край осветения прозорец. Ей, има ли 8)..... тук? – подвикнах аз. Край мен се стрелна 9)..... бяло и пухкаво. О, това беше Муци, котето на съседите!

В магазина имало 10)..... разпродажба, оттам Мария купи 11)..... за себе си. За 12)..... си десетина лева успяла да вземе ново яке. Едва ли 13)..... би познал, че якето е от разпродажба.

6. Допълнете подходящите местоимения.

1. Много обичам да чета „..... кой е“.
2. Нека видим сега кой ще победи.
3. Каквото повикало, се обадило.
4. Внимавай с детето, види, пъха в устата.
5. Никога не обижда, и на мравката път прави.
6. време ти трябва, за да решиш проблема?
7. Ех, времена бяха само!
8. Пред билетните каси имаше ей опашки, но успях да купя билети.
9. Има хора, и добри, и лоши.
10. Компютърът ми нещо не работи, явно има технически проблем.

ПРЕДЛОЗИ

1. Допълнете липсващия предлог.

Веднъж един чужденец дошъл 1)..... България. Страната му харесала и решил да я разгледа. Качил се 2)..... влака и потеглил 3)..... път. 4)..... влака пътували и други хора, той се опитвал да разговаря 5)..... тях. Пътниците 6)..... свой ред го разпитвали 7)..... страната му, защо пътува 8)..... влак, а не 9)..... кола, 10)..... кои градове иска да отиде. Когато нашият пътник слязъл 11)..... влака, решил да обядва първо 12)..... ресторанта 13)..... гарата. Влязъл 14)..... залата, седнал 15)..... масата и зачакал. Когато келнерът дошъл 16)..... него, се оказало, че не знае езика му. Тогава съобразителният чужденец помолил 17)..... химикалка, посегнал 18)..... една салфетка и нарисувал 19)..... нея една риба. 20)..... лицето на келнера цъфнала усмивка, той отишъл 21)..... кухнята и се върнал 22)..... желаната порция риба.

2. Допълнете липсващия предлог.

Говоренето 1)..... другите е полезно както 2)..... клюкарстващия, така и 3)..... по-широк кръг 4)..... хора, открили учени 5)..... Калифорнийския университет. Според тях то помага 6)..... контролиране 7)..... лошото настроение, предотвратява експлоатирането 8)..... хората и дори намалява стреса. Учените стигнали 9)..... заключението след няколко експеримента.

Изследването било съсредоточено 10)..... т.нар. "просоциални" клюки, 11)..... които предаващите информация предупреждават другите 12)..... нечестни или

незаслужаващи доверие хора. 13)..... първия експеримент участвали 51 доброволци. Те били привързани 14)..... монитори, отчитащи сърдечния им пулс, докато проверявали резултатите 15)..... играта 16)..... двама души. Участниците виждали, че единият играч не спазва правилата. Сърдечният пулс 17)..... наблюдаващите се ускорил, докато гледали измамата, и повечето използвали възможността да пъхнат бележка 18)..... ръката 19)..... новия играч, 20)..... която го предупредили че противникът му не играе честно. След като предали информацията, пулсът 21)..... участниците се нормализирал.

След това участниците попълнили въпросници, за да се оцени нивото им 22)..... алтруизъм. Основната причина 23)..... клюкарстването е желанието да се помогне 24)..... другите. За участниците 25)..... най-висок резултат 26)..... алтруизъм съществуваше по-голяма вероятност да изпитват негативни чувства 27)..... наблюдаването 28)..... егоистично поведение, затова беше по-вероятно да започнат да клюкарстват. Не трябва да се чувстваме виновни 29)..... клюкарстването, ако то позволява да помогнем 30)..... другите. БГНЕС

3. Подчертайте правилния предлог.

Здравословното ни състояние зависело **от/за/на** това, кога се развеждаме. **След/При/ Според** проучване **от/на/към** социолога Лиу Хуей колкото по-рано женените двойки стигнат **при/към/до** раздялата, толкова по-негативно се отразява това **чрез/на/от** здравето им. Друг резултат **от/заради/при** изследването показва също така, че разводът вреди повече **на/върху/за** младите хора. **По/заради/от** думите на социолога те изживяват много по-трудно периода **след/зад/от** раздялата и възстановяването е много по-болезнен процес **в/за/на** тях. Данните показват, че бракът все повече губи **от/заради/в** популярността си. Все повече млади мъже и жени смятат **като/за/на** непривлекателна идеята да се обвържат **в/за/през** цял живот.

4. В следващите примери има неточности при употребата на предлозите. Заменете тези от тях, които смятате за неуместни, с подходящи.

1. Всеки българин би трябвало да има поне минимална представа за проблемите по правописа.
2. Между летищата от Великобритания 21 на сто са така наречените повтарящи се туристи — идват в страната ни за два и повече пъти.
3. В маневрите участва най-съвременна техника, включително носители за ядрени оръжия.
5. Една нощ регистрирахме по термометъра минус 41°.

6. За първи път минавам под подлеза при Националния дворец на културата.
7. Варненската гара се намира близо край морето.
8. Живея под свободен наем.
9. Господин Петров е гражданин от Велико Търново.
10. Влакът за Стара Загора тръгва на 13 часа и 52 минути.
11. Мария се завърна пред няколко минути.
12. Като идвахме от София, ни се случи една неприятност, от Севлиево автобусът ни се повреди.
13. Джон е член от Демократическата партия в САЩ.

5. Допълнете предлозите в изразите.

..... залез слънце
 Средновековието
 време Възраждането
 условия криза
 отивам работа
 купувам черно
 доволен съм резултата

..... пукнат лев в джоба
 гладен стомах
 прав текст
 всичко всичко
 правя нещо своя глава
 излизам равновесие
 оставам сили

СЪЮЗИ

1. Попълнете пропуснатите подчинителни съюзи.

за да • ако • ако да • да • ли • в случай че • при условие че

1. не знаете откъде трябва да минете, ще ви покажа.
2. Отидох на гарата по-рано, не изтърва влака.
3. Видиш щъркел, да знаеш, че е дошла пролетта.
4. ме няма, остави ми бележка на вратата.
5. Шофьорът на таксито каза, че ще ме вземе само си платя и обратния път.
6. Стефан се бръсне по три пъти на ден, изглежда винаги добре.
7. можеш, премести този шкаф до другата стена.
8. нямаш важна работа, ела с мен на разходка .

9. Отваряй си очите, не стане някоя беля.
10. Телефонните разговори се заплащат с 50% намаление, се провеждат вечер след 21 часа.
11. можех да дойда, нямаше да се колебая нито миг, но за съжаление имам много работа.
12. Ще участвам в тази благотворителна акция, но само получените средства се дарят на този детски дом.

2. Допълнете липсващите връзки, за да образувате подчинено изречение за отстъпка.

макар че • макар да • макар и да • ако и да • и да • при все че • въпреки че • независимо от това че • колкото и да • който и да • каквото и да • когато и да • дори и да • даже и да • както и да

1. книгата е вече готова за печат, отпечатването ще се забави по независещи от нас причини.
2. имам желание да участвам в тази конференция, няма да мога да отида, тъй като не успях да подготвя доклада си.
3. Елена ще отиде на екскурзия, родителите ѝ не я пускат.
4. настояваш, няма да ти приемат молбата.
5. каже този човек, все му вярват.
6. облека, все ще ме приемат; не отивам все пак на официален прием във френското посолство.
7. Ще се обадя, знам, че няма да приеме поканата ни.
8. работното време отдавна е свършило, кафенето е все още отворено, тъй като има клиенти.
9. си мислиш, че добре ме познаваш, трябва да ти кажа, че не всичко знаеш за мене.
10. се напъваш, няма да успееш да преместиш този шкаф сам.
11. времето се развали, работата на строежа продължава, тъй като сградата трябва да бъде завършена до началото на учебната година.
12. и да се случи, те винаги са там.

3. Допълнете подчинените изречения за последица и заключение.

че • така че • тъй че • затова • затуй • поради това • поради което • благодарение на което • вследствие на което • та • ето защо • и така • тъй щото • следователно

Примери:

Глухият старец се засмя така сърдечно, **че лулата падна от устата му** (Елин Пелин).
Аз малко разбирам от тези работи, **та затова мога да сгреша** (М. Георгиев).
Огнянов даваше уроци и в девическото училище, **следователно всеки ден се виждаше с Рада** (Иван Вазов).

1. Дъждът беше толкова силен, улиците се превърнаха в реки.
2. Всички материали са доставени, можете да започвате работа.
3. Времето се развали, ще трябва да отложим излета в планината.
4. В Народното събрание гласуваха недоверие на правителството, се наложи да бъдат насрочени нови избори.
5. Всички тук имаме едни и същи проблеми, достигнахме до едно общо решение по въпроса.
6. Според науката Земята е кръгла, ако тръгнем от определена точка и се движим в една и съща посока, след време ще се озовем пак там, откъдето сме тръгнали.
7. Този студент не е добре подготвен за изпита, може и да го скъсат.
8. има повреда в електрическата инсталация, днес няма да се провеждат учебни занятия във фонетичния кабинет.
9. В училище имахме много строга учителка по география, днес мога да изброя столиците на всички държави в света.
10. Ти пръв го обиди, ти пръв трябва да се извиниш.

СИНТАКТИЧНИ КОНСТРУКЦИИ

1. **От отделните двойки прости изречения съставете по едно сложно. При образуването на сложни изречения можете да промените вида и времето на глаголите; можете да пропускате думи или да добавяте нови.**

Образец:

Добре ще е. – Ще ми се обадиш довечера. → Добре ще е да ми се обадиш довечера.

Мисля си. – Ще спечелим състезанието. → Мисля си, че ще спечелим състезанието.

Знаем добре. – Кой ще победи? → Знаем добре кой ще победи.

1. Рано е.	Ще си тръгваме.
2. Късно е.	Ще излизаме.
3. Не е възможно.	Ще научиш китайски за един месец.
4. Интересно е.	Тя говори за климатичните промени.
5. Не знаех.	Динята е зеленчук.
6. Струва ми се.	Времето скоро ще се развали.
7. Бих искал да знам.	Кога е последният автобус?
8. Ще попитам някого.	Защо хората чакат на тази опашка?

2. *Свържете простите изречения от следващите двойки в сложни. При съставяне на сложните изречения отстранявайте думите, които според вас са излишни.*

1. Ние сме тук.	Ние ще ви помогнем.
2. Те са.	Те ще се справят с проблемите.
3. Задълженията на контрольорката са такива.	Тя проверява билетите на влизащите в киното.
4. Мисля си за децата.	Те ще си дойдат вкъщи в това лошо време.
5. Представям си морето.	То е тихо, топло и чисто.
6. Чувам котката.	Тя мяука пред вратата.
7. Работата на футболистите е такава.	Те ритат топката.
8. Елена е тук.	Тя може да разреши този спор.
9. Чух твоята приятелка.	Тя плаче горчиво.
10. Истината е тази.	Никой не може да ни помогне.

3. *Заменете подчертаните думи и изрази с подчинени изречения. Където се налага, извършете и словоредни промени.*

1. Дошлите преди малко момичета се разположиха по столовете.
2. Раззеленилата се гора изглеждаше прекрасно.
3. Повиканите от директора работници поправиха повредения водопровод.
4. Тревожеше я мисълта за предстоящия изпит.
5. Аз уважавам знаещите хора.

6. Мъглата, студена и лепкава, легна върху притихналия град.
7. Кучето на съседа Марин лае по цяла нощ и не ме оставя да спя.
8. Обичащите работата си специалисти винаги успяват.
9. Моята улица е далеч от центъра на града.
10. Градът, многолюден и шумен, не го привличаше особено.

4. Попълнете празните места с подходящи подчинителни връзки.

1. Рано тази сутрин видях, мият улицата.
2. Току-що научих, Мария е взела изпита си по съвременен български език.
3. Усетих, кръвното ми налягане се покачва.
4. Научи ли вече се поправя цветен телевизор?
5. Лелята на Маргарита ми показва се прави баница.
6. Не бях идвал отдавна в този град и видях, много се е променил през последните години.
7. Опитай се да разбереш ще ръководи групата.
8. Стефан ми се оплака, не му стига времето за нищо.
9. Казаха ми, конкурсът ще бъде след три дена.
10. Помолихме студентите от горния етаж пазят тишина.

5. От всяка двойка прости изречения образувайте по едно сложно.

1. Не знам още.	Как ще успея да се подготвя за изпита?
2. Преди малко научих.	Къде ще бъде концертът?
3. Един приятел ми се обади.	Ще пристигне утре с вечерния влак.
4. Мария ме помоли.	Ще ѝ купя аналгин от аптеката.
5. Всички деца знаят.	Предаването "Лека нощ, деца" по телевизията започва всяка вечер в осем без десет.
6. Аз не разбрах.	Утре ще имаме занятия.
7. Казаха ми.	В книжарниците мога да намеря новото издание на Българо-английския речник.
8. Директорът поръча на секретарката си.	Тя ще изпрати информация в министерството.

6. Заменете пряката реч с непряка.

1. Стефан каза на Мария:
— Чакай ме в осем часа пред киното.
Мария му отговори:
— Тази вечер не мога. | 3. Телефонът в стаята на Мария иззвъня.
Някой попита:
— Виждала ли си Елена?
Мария отговори:
— Никаква не съм я виждала. |
|--|--|

Стефан

Телефонът ...

2. Попитах продавачката в книжарницата:
— Имате ли събраните съчинения на Иван Вазов?
Тя ми отговори:
— Имаме ги. | 4. Елена тръгваше за морето. Майка ѝ я попита:
— Колко време ще останеш там?
Мария отговори:
— Не знам още. Ако времето е хубаво, може да остана пет-шест дена. |
|--|--|

Попитах ...

Елена

7. От простите изречения образувайте сложни съставни с подчинени обстоятелствени за време. Като използвате подходящи подчинителни връзки и променяте вида и времето на глаголите, изразете следните отношения:

а) действията в главното и в подчиненото изречение протичат едновременно;

б) действието в главното изречение предхожда действието в подчиненото;

в) действието в подчиненото изречение предхожда действието в главното;

г) действието в главното изречение се извършва в определен момент от действието на подчиненото изречение.

Образец

Пресичам улицата Оглеждам се внимателно.

а) Когато пресичам улицата, се оглеждам внимателно.

б) Преди да пресека улицата, се оглеждам внимателно.

в) След като се огледах внимателно, пресяхох улицата.

г) Докато пресичах улицата, се огледах внимателно.

1. Влизам в книжарницата.

Иван си купува книга.

2. Отивам на кино.

Срещам Мария.

3. Пристигам в София.

Вали силен дъжд.

4. Идва пролетта.

Пристигат лястовичките.

5. Чета интересна книга.

Някой звъни на вратата.

6. По първа програма на телевизията предават футболен мач.	По втора програма има интересен филм.
7. Жена ми пере.	Аз мия чиниите.
8. Преподавателят чете лекции.	Студентите си водят записки.
9. Пътувам с влак.	Срещам интересни хора.
10. Идва зимата.	Мечките спят зимен сън.

8. Добавете подходящи подчинителни съюзи.

1. ме повикаш, веднага ще дойда.
2. Ще ти подаря котенце, обещаеш, че няма да правиш повече бели.
3. си купувам някаква стока, проверявам дали не е изтекъл гаранционният ѝ срок.
4. имам много работа, аз се затварям вкъщи и не излизам никъде.
5. разглеждаш витрините, аз ще си купя вестник от павилиона и ще те настигна.
6. излезеш, заключи добре вратата и вземи ключа със себе си.
7. познавам този човек, не съм го виждал да запали цигара.
8. минаваш край пазара, купи ми, ако обичаш, някакви плодове.
9. доиш кравата, внимавай да не те ритне.
10. минаваш край кучето, не се приближавай много, че хапе.

9. Добавете подходящите подчинителни връзки.

1. Идвам от там, никой не се връща.
2. Утре ще се срещнем пак там, се видяхме вчера.
3. Търся я навсякъде, може да бъде, но не мога да я намеря.
4. Запътил съм се нататък, са тръгнали всички.
5. няма съгласие, животът е труден.

6. Остави книгата, искаш.
7. и да се скриеш, ще те намеря.
8. Върви си там, си дошъл, и не се връщай повече.

11. Трансформирайте следващите изречения в неопределенолични. Там, където се налага, заменете глаголите (сказуемите) с по-подходящи.

Образец:

Общинският съвет гласува това решение на 2 май. – Гласуваха това решение на 2 май.
Някой ми каза, че лекцията се отлага. – Казаха ми, че лекцията се отлага.

1. Сервитьорката ни донесе бутилка вино и четири чаши.
2. Професорът скъса Мария на изпита по съвременен български език.
3. Един приятел ми подари интересна книга.
4. Научих, че Николай е имал сериозни разногласия с шефа си.
5. Узнах, че нашият отбор е спечелил първото място на турнира по футбол.
6. Професорът ни прочете лекция за единството на българския език в миналото и днес.
7. Разбрахме, че има свободни места за екскурзията до Плевен.
8. Нашият отбор бе победен и този път.
9. На Несебърското пристанище рибари продават прясна риба.
10. Някой ми каза, че Маргарита се е омъжила.

12. От дадените тук съобщителни изречения образувайте въпросителни изречения с частица ли, като се опитате да използвате всички възможности.

1. Учебните занятия започват всяка сутрин в осем часа.
2. Утре ще гледаме нов филм в кино "Модерен театър".
3. Снощи в студентския клуб имаше вечер на поезията.
4. Почти всяка вечер вие минавате оттук.
5. Студентите са излезли от стаята преди десетина минути.

13. Трансформирайте съобщителните и подбудителните изречения във въпросителни, като изразите различните модални нюанси: недоверие, съмнение, предположение, опасение, че се е случило нещо неприятно, изненада, недоволство, очакване на утвърдителен отговор.

Образец:

Ще дават този филм по телевизията. – Нима ще дават този филм по телевизията? Дали наистина ще дават този филм по телевизията? Да не би да дават този филм по телевизията? ...

1. Утре ще тръгнем на екскурзия из страната.
2. Хайде да тръгваме!
3. Да започваме!
4. Ще си купите тази книга.
5. Ти си виждал химикалката ми.
6. Детето се е изгубило.
7. Мария и Николай са се скарали.
8. Елена се е подготвила за занятия.
9. Останал си без нито един лев.
10. Ще дойдете с нас на кино.

КОМБИНИРАНИ ТЕСТОВЕ И ЗАДАЧИ

1. Изберете верния вариант.

1. Ако бяхме публикували съобщението, мнозина на тази информация.

а/ биха повярвали б/ повярвали в/ щяха да повярват

2. От кого тази книга на Маркес, публикувана през 1988 г.?

а/ се превежда б/ е преведена в/ е превеждана

3. Ако ти бях казал по-рано за това, ли

а/ беше повярвал б/ щеше да повярваш в/ би вярвал

4. Преди да изляза от къщи, винаги пресата.

а/ съм преглеждал б/ прегледах в/ преглеждам

5. Винаги го поздравявай, щом го

а/ видиш б/ виждаш в/ си ... видял

6. Хайде, тръгвайте на училище, щом закуската.

а/ сте си изяли б/ изядохте в/ изяли

7. След като влезе във входа, той дали да вземе асансьора или да върви пеша по стълбите.

а/ поколеба се б/ се поколеба в/ се поколебал

8. Разкажи ми филма, щом вече го

а/ гледа б/ си ... гледал в/ гледаше

9. Откакто го познавам, той все за нещо необикновено.

а/ мечтал б/ мечтаеше в/ мечтае

10. Докато го чаках, целия вестник.

а/ прочетох б/ четох в/ четях

2. Изберете верния вариант.

1. Има ли нещо по-красиво от тази гледка?

а/ никъде б/ някъде в/ тук-там

2. Живели старец и старица в една малка къщичка...

а/ тогава б/ по-рано в/ някога

3. Оставих тук чадъра си, да си го виждал?

а/ където б/ някъде в/ там

4. Дъждът спря и на небето грейна дъга.

а/ тогава б/ някога в/ след

5. Приключих с проекта, но имам нови идеи.

а/ вече б/ скоро в/ още

6. Кой филм ще дават по кината?

а/ наскоро б/ скоро в/ неотдавна

7. Тук са живели номадски племена.

а/ понякога б/ някога в/ кога да е

8. Гледах един филм за войната. Какво означава „..... земя”?

а/ никаква б/ нечия в/ ничия

9. Написах съчинението почти на един дъх, отне ми само часа.

а/ няколко б/ някои в/ някои

10. хора питаха за теб, но не ги познавам.

а/ някои б/ някои в/ няколко

3. Прочетете информацията. На всеки ред има по една грешка. Нанесете корекциите по образца:

<p>Чужденци от различни страни идват всяка година в ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, за да ^{ам}български език учат. Някои от тях вече владели ^{ам}граматиката и работят като преводачи, други са учители и преподаватели, има лекари ^{ам}е, администратори, журналисти и др. Голям е брой на студентите, които изучават български език както ^{както} втори чужд език.</p> <p>Всеки ден се провеждат занятия ^{по}в български език, а след обяд участници ^{на}слушат лекции за историята, културата и литературата от ^{от} България.</p> <p>Първата седмица участниците ^{на}учат български народни танци. В културна програма са включени вечер на българската кухня и вечер на интернационалната кухня „С ножа и вилица по света“. Се провеждат и много екскурзии.</p> <p>С. Александрова http://www.borbabg.com/?action=news&news=1188</p>	<p>Във</p>
---	------------

4. Поправете грешките (глаголни времена, вид на глагола, членуване, правопис).

Преди няколко дни съм щял да ходя ^вна Габрово, но така се случва, че се разболях и не отидох. Наложу ^уми се да остана тук, за да си лекувам. А ^иГабровците ^еме ^збяха поканили да прочета няколко лекции ^ав техния ^{мо}Технически ^иуниверситет. "Нищо, казвах аз на ^{ме}Габровски колеги по телефон, ще дойда ^адруга ^{мо}път, кога ще имам повече време. ^аНадявам се, че липсата ми ^{не}се ^еотрази сериозно на вашата работа. Пък и вие сте ^иоправни хора, все ще намирате начин да спася ^ивате положение".

5. В следващия откъс има грешки от различен характер (членуване, употреба на глаголни времена, правопис). Поправете ги.

Цели трийсет и три години двамата съпрузи живяха в това западналото градче със прашни улици, със схлупени адвокатски кантори и със почерняли от времето грънчарници и кожарски дюкянчета. Живееха в оскъдица и пестяха парите, за да могат един деня да си купят апартамент в столица и там ще прекарат остатъкът от животът си. И когато тоя деня най-сетне дошъл, двамата почти не вярват, че толкова дълго са стоели заточени по своя волята във градчето, дето се бяха оженили много отдавна и дето косите им бяха не усетно побелелите.

Едната ранна утрин към среда на лятото съпрузи натовареха вехта си покъщнина на една каруцата, а сами заминаха за гара със един от ония разглобени файтони, които имат винаги алената черга на седалището, двама мършави коне и на капрата файтонджията, облечена в полу-градски дрехи. Файтона изгърмоля по безлюдният калдъръмест площад и заподскачаше надоло из неравното шосе.

6. Поправете грешките (членуване; вид и време на глаголите).

Ако не беше заваял дъждът, отдавна съм щял да съм стигнал до било на планина, но това проклето време ми обърка всичките сметките. Сега се наложи да стоя пред камина в хижа и ще си суша мокри дрехи, вместо да покоря върхове. Нищо, и утре ще е ден... Дано само ще грее слънце и ще изсушава хубаво земята, за да не се подхлъзваме по стръмни пътеки.

Ех, да бяхме тръгвали онзи деня, каквото си било хубаво времето вчерата, щяхме да избродиме цялата планината, но какво да се правим, като го нямаме късмета...

Сигурно черна котка ни е минала пътя.

7. Поправете грешките (словоред, членуване, правопис, вид и време на глагола).

Ми е хубаво вечерта, след като се стъмни, да поизлизам на чистия въздух. Вече е не така горещо, както през денят, подухва лекият ветрец, а звезди блещукат закачливото, сякаш искат да казват ти: "Здравей, как си!"

И снощи бях излязъл по същото време, по познатият маршрут. Изведнъж стори ми се, че някой гледаше ме в тъмно. Ми стана малко страшничко, защо бях сам в гора.

Да, ама на онова нещо стана му още по-страшно и то хукна да бягаше из храсталаци. По това време иззад един облак се показала пълна луна и осветила пътека. И аз видях съм една черна котка, коя ми минава път.

Ами сега? Трябва да знаете, че съм фаталист аз и котките черните много ми пречат в живота. Колко пъти са ми минели пътя, толкова пътя ми се случваше нещо не приятно.

8. Поправете грешките.

Сестрата ми се обаждаше вчера към пет и половин, за да ми каза, че се налага да изпръскам лозето. Напоследък заваяха много дъждове, а това е опасно за лозе. Аз й обещах да отивам още утре и ще напръскам лозите със синия камък. После се сецах, че съм дал пръскачката на съсед бай Кольо и той още не ми я е връщал. Ще трябва да му помоля да ми я върне, за да мога да си свърша работа.

9. Поправете грешките.

Преди десет минута аз излезех от университет и тръгнах към център на градът. Близко до Стамболов моста срещам Мария, която беше идвала от градата. Аз ѝ попитах защо отива на лекции толкова късно, а тя ми каза, че е успала.

Хайде, връщай! казах я аз. Няма смисъл да ходиш на университет. Лекции вече свършиха.

10. Преразкажете анекдотите, като трансформирате пряката реч в непряка.

Един габровец се качил на покрива на къщата си, за да го поправи, защото била се счупила една керемиди. По едно време се подхлъзнал и взел да пада надолу. Прелитайки обаче до прозореца, той извикал на жена си:
- Женоо, днес готви за един по-малко!

Един габровец решил да спести пари за преглед и като срещнал доктора на улицата, го попитал:

- Докторе, ти какво правиш, като наистинеш?

Докторът, също габровец, отговорил:

- Кихам.

Габровец трябвало да поправи вратата си, затова пратил сина си да поиска теслата на съседа. Скоро детето се върнало – съседът го излъгал, че няма.

- Остави го този скъперник, – рекъл възмутено бащата. – Иди донеси нашата от мазето.

На една габровска улица плаче малко дете. Един минувач го пита:

- Защо плачеш, момченце?

- Мама ми даде един лев, а аз го загубих.

- Ето ти един лев. Недей плака!

Момченцето взема лева и заплаква още по-силно.

- Защо плачеш пак?

- Защото, ако не бях го загубил, сега щях да имам два.

Един габровец отива на гости заедно с жена си. Когато сядат при другите, той изважда кутия цигари и предлага на съседа отядно:

- Благодаря, не пуша – отговорил съседът.

Обръща се към съседа си отляво.

- Благодаря, също не пуша.

Жена му казва тихо на ухото:

- Защо не предложиш на домакина?
- Той е пушач! – отговаря още по-тихо габровецът.

Секретарката пита директора:

- Пиша съобщение за събранието във вторник, но не зная вторник с “в” ли се пише, или с “ф”.

Директорът помислил малко и казал:

- Я го пиши за сряда.

ГЛАГОЛИ И ПРЕДСТАВКИ

1. *Подчертайте подходящия глагол.*

1. Ще ми налееш/излееш/полееш ли малко вода? Много ожаднях.
2. Трябва да разменим/обменим/сменим опит по този въпрос.
3. Бързо излез/слез/влез от дървото!
4. Кой изключи/включи/отключи телевизора? Искях да гледам филма!
5. Какво стана? Кой направи/справи/оправи тази беля?
6. Ще прегледам/разгледам/огледам наоколо, може да видя изгубената котка.
7. Къде поставихте/представихте/заставихте своя проект?
8. Стана много трудно да впишеш/запишеш/отпишеш детето си на детска градина.
9. Лекарят ме огледа/прегледа/загледа и ми назначи лечение.
10. Има граници, които не бива да покрачваме/прекрачваме/закрачваме.

2. *Подчертайте подходящия глагол.*

1. Колко време ще останете/застанете/настанете тук?
2. Престани/пристани/застани с тези неуместни забележки!
3. Вечерта застана/престана/настана някак неусетно.
4. Децата останаха/застанаха/изостанаха в средата на сцената.
5. Много престанахме/изостанахме/останахме с работата, трябва да ускорим темпото.
6. Настанете се/Останете/Застанете удобно и се чувствайте като у дома си!
7. Дъждът остана/изостана/престана, но продължи да бъде облачно.
8. Много се колебах и накрая останах/застанах/престанах с пръст в устата.

3. *Изберете подходящия глагол, произведен от „пиша“.*

запиша/записвам, напиша/написвам, попиша/пописвам, препиша/преписвам, припиша/приписвам, допиша/дописвам, впиша/вписвам, подпиша/подписвам

1. Само директорът може да документи.
2. Искам да тази рецепта от готварската книга.
3. си телефонния ми номер и ми се обади!

1. Извинявай, бях се в този филм.
2. Тя ми е сърдита и сега дори не към мен.

6. Изберете подходящ глагол, произведен от "гледам", и съответна представка.

1. Преподавателката ни правя, когато правим грешки при писане.
2. Какво да правя, за да реша този сложен проблем?
3. Тази година падна много сняг, едва си правяхме път през преските.
4. Ще трябва да правя тази пола, вече ми е много широка и не ми стои добре.
5. Почакай да си правя домашното и тръгаме!
6. прави се, много се изгърбваш!
7. Детето прави подписа на майка си в белжника.
8. Как се правяш с толкова много задачи!
9. Почакай да си правя косата, втъпърът ми разваля прическата!
10. Това вълкът си правил гласа и заговорил на козелната.

5. Добавете пишещата представка.

под- • с- • пре- • на- • про- • из- • о- • по-

1. Ще трябва да работя материала, който искам да публикувам в списанието.
2. Колко работваш на месец?
3. За колко време данъчните ще работят подадената информация?
4. В завода работват суровини за металостроенето.
5. Стига толкова, работих се! Сега ще си почивам!
6. Ще остана след работа, имам да работвам някои неща за утрешната презентация.
7. В петък ще почиваме, а днешят ще се работва на 20 февруари.
8. Работното ми беше повредено, но сега изведнъж работи!

4. Допълнете пишещата представка.

за- • пре- • об- • на- • до- • от- • про-

1. Ще трябва да работя материала, който искам да публикувам в списанието.
2. Колко работваш на месец?
3. За колко време данъчните ще работят подадената информация?
4. В завода работват суровини за металостроенето.
5. Стига толкова, работих се! Сега ще си почивам!
6. Ще остана след работа, имам да работвам някои неща за утрешната презентация.
7. В петък ще почиваме, а днешят ще се работва на 20 февруари.
8. Работното ми беше повредено, но сега изведнъж работи!
9. Работи като инженер, но от време на време и разкази.
10. Увеличава се броят на студентите, които рефератите си от интернет.

3. Тук е толкова красиво, не мога да се на тези високи планини!
4. Може ли да за малко в твоя речник?
5. Колкото и да се, няма да я видим в тази тълпа.
6. Стори ми се, че това е тя, но като се по-внимателно, разбрах, че греша.
7. Както, времето няма да се оправи така бързо, както ни се иска.
8. Толкова пъти документите си, как не съм забелязала тази липса?
9. Ще пътувам, може ли да цветята ми?
10. В този край на страната се най-хубавите зеленчуци.

7. Изберете подходящия глагол, произведен от „вървя“.

1. Не можеш да си представиш колко много ми на изпита!
2. От онези студентски години досега той дълъг път.
3. Днес прекарах много време седнала, трябва малко да
4. Старецът имаше силни болки в краката, сутрин трябваше да се малко, преди да излезе в градината.
5. Много хора се, за да видят това чудо.
6. Дай да слезем от колата, да се малко.

8. Потърсете синоними, с които да замените глаголите, производни на „летя“.

1. В края на седмицата отлетяхме за Париж.
2. Не зная над кои градове прелетяхме, но пътуването беше чудесно.
3. Идваше ми да полетя от радост!
4. Кога долетяха първите лястовици при нас?
5. Бързам, самолетът ми излита след час и половина.
6. Криех се от Петър, но без да искам, налетях право на него.
7. Пролет е, ухае на цъфнали дървета, пчеличките прелитат от цвят на цвят.
8. Време е децата да отлетят от семейното гнездо.
9. Той не влезе, а влетя в стаята.
10. Колата направо прелетя край нас.

9. Потърсете синоними, с които да избегнете повтарянето на глаголи, производни на „мина“ в текста.

Денят мина и замина, но болката не преминаваше. Как не ми се размина този грип! Главоболието ми се поразмина, температурата попремина, но болката в гърдите оста-

на. Няколко приятели наминаха да ме видят и се изненадаха, че съм подминал така лекомислено симптомите на заболяването. За да ме ободрят, ми разказаха клюки от офиса: шефът заминал за чужбина, продажбите надминали и най-оптимистичните ни очаквания, задминали сме конкуренцията по спечелени нови проекти.

10. Потърсете синоними, с които да избегнете повтарянето на глаголи, производни от „говоря“ в текста.

Мина е много бърлива, колко неща само ми наговори вчера! Когато се заговори за проваления проект на Петър, поиска да разговаря с него, но той не й отговорил на въпросите. Може би се е договорил с ръководството за удължаване на срока? Дали ще успее да уговори началниците си? Толкова трудно се преговаря с тях! Докато изговаря всичко това, Мина не ми позволява да проговоря. Да, никой не може да я надговори!

11. Заместете със синоними, за да избегнете повторението.

Господин Петров разглеждаше списанието за лозарство. Поглеждаше от време навреме към вратата на лекарския кабинет, където лекарят преглеждаше друг пациент. Огледа се и съгледа спортен вестник. Реши да прегледа резултатите от вчерашния мач. Не може да бъде! Вгледа се още веднъж: няма измама, неговият отбор беше попаднал в челната тройка! Загледа се пак през прозореца. Една цъфнала черешова клонка се удряше о стъклото на прозореца. Като се нагледа и на цъфналото дърво, Петров не знаеше вече какво да прави. Пак погледна към вратата. Най-сетне се появи сестрата и след като прегледа документите му, го покани да влезе.

СЕМАНТИЧНИ ПОЛЕТА

1. Срецу всяка двойка думи напишете дума или словосъчетание, които да ги обединяват семантично.

тенджерата и чаша	съдове.....
супа и торта
братовчедка и вуйчо
дърводелец и шивач
физика и граматика
нож и вилица
любов и омраза
болка и сърбеж

бензин и въглища
одеяло и юрган
мързел и лакомия
сол и чубрица
дъжд и сняг

2. Срещу думите напишете други с по-общо значение, които могат да бъдат използвани за назоваване на същия предмет или явление.

вол	кораб
вълк	полковник
детелина	северняк
дъжд	село
лекция	стая
лимонада	студент
мравка	чернозем

3. Обяснете семантичните различия между думите от посочените двойки. Работете с речник.

беглец	—	бегач	мръсен	—	мръснишки
безбрежен	—	небрежен	необразован	—	безобразен
божествен	—	набожен	образувам	—	образовам
болен	—	болнав	паметен	—	паметлив
гласност	—	гласовитост	пътник	—	пътешественик
влюбен	—	влюбчив	работлив	—	работен
глупав	—	глуповат	работник	—	работач
горделив	—	горд	слушател	—	слухар
господин	—	господар	тъпанджия	—	тъпанар
жален	—	жалък	умен	—	умел
заможен	—	възможен	хубостница	—	хубавица
заразен	—	заразителен	читател	—	четец
икономика	—	икономия	човечен	—	човешки
книжен	—	книжовен	човечество	—	човещина
малодушен	—	равнодушен	ядосан	—	заядлив

4. Между думите по-долу съществуват сходства в словообразователно отношение, но има различия в значенията. Пояснете различията. Дайте примери в контекст.

ветровит	—	вятърен	—	вятърничав
гледиче	—	гледка	—	изглед
духовит	—	духов	—	духовен
книжовник	—	книжар	—	книгководител
любител	—	любимец	—	любовник
любопитен	—	любезен	—	любознателен
писател	—	писач	—	писар
служител	—	слуга	—	прислужник

стеснителен — стиснат — стеснен

страхотен — страшен — страхлив

5. Подредете изброените качества в таблицата.

пълнен • рус • сивокос • зеленоок • широкоплещест • нисък • набит • дребен • висок • едър • снажен • тромав • кривокрак • строен • дебеловрат • красив • добър • отзивчив • работлив • верен • груб • учтив • дружелюбен • пъргав • талантлив • мързелив • сърчен • повърхностен • заядлив • намръщен • умен • съобразителен • непохватен • конфликтен • сговорчив • убедителен • красноречив • бавен • разсеян • схватлив

Външност	Характер	Умения

6. Изберете подходящото прилагателно от посочените по-горе.

1. Той умее да говори и убеждава всички, изключително е.
2. Непрекъснато забравя разни неща, много е
3. Не се задълбочава в нищо, е.
4. С него се чувствам сигурна, винаги помага, много е
5. Винаги ще намери нещо да критикува, много е
6. Работи като модел, защото е
7. Създава много проблеми в екипа, никой не обича тази
личност.

7. Как се наричат носителите на изброените тук черти на характера?

бъбрив – *бъбривец, бъбривко*

мързелив –

весел –

нахален –

глупав –

смел –

злобен –

страхлив –

лаком –

умен –

мъдър –

хитър –

8. Как наричаме човек, който:

'обича да се бие с другите'

-

'пие много алкохол'

-

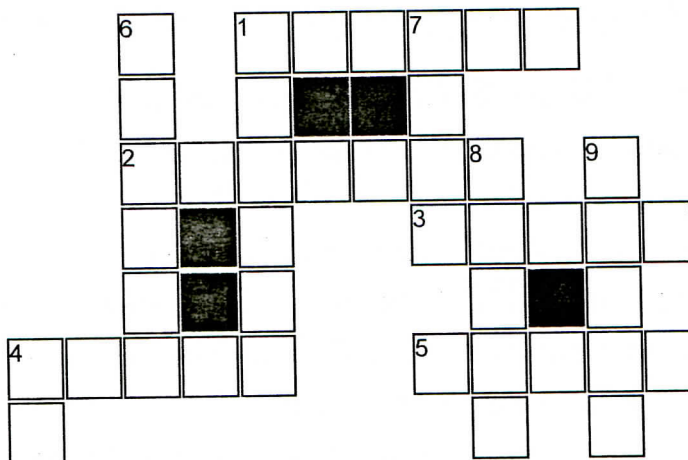
'говори лоши неща за другите'

-

'прави комплименти на по-високопоставените'

-

9. Решете кръстословицата по темата „човешки качества и недостатъци“.

А. Водоразно: 1. Привлекателен, хубав (*прилагателно*). 2. Човек, който не се тревожи (*прилагателно*). 3. Който не обича да работи (*прилагателно*). 4. Умен, съобразителен човек. 5. Желание, мечта, страст (*иронично*).

Б. Отвесно: 1. Който не е буен, а си стои мирно и тихо (*прилагателно*). 4. Способност да се мисли. 6. Човек, който не лъже (*прилагателно*). 7. Който не се страхува (*прилагателно*). 8. Мил, внимателен (*прилагателно*). 9. Човек, който не умее да се държи прилично в обществото; туземец, първобитен човек.

СИНОНИМИ

1. Посочете синонимите. Може да работите с речник.

работя:

говоря:

мисля:

имам:

вървя:

ям:

спя:

2. Запишете българския еквивалент на заетите думи:

джипи

маркетинг

брифинг

есемес

хепънинг

джиесем

мениджър

опция

дилър

парти

офис

визия

3. Заместете стилистично маркираната дума с неутрална.

1. Много *готино* си прекарахме на купона по случай рождения ден на Ина.
2. Още когато бяхме на дискотека, той започна да се *зарибява* с нея.
3. По цял ден *кисне* във *фейса*.
4. Без да искам, го обидих, и ми стана страшно *кофти*.
5. Седнахме в едно от многобройните *капанчета* по крайбрежната алея.
6. Качихме се на едно старо *корито*, собственост на един рибар от Несебър.
7. Видя ли как му се измени *физиономията*?
8. Остави тази *тухла*, нямам време да прочета тези 1000 страници!
9. Ти *акъл* имаш ли!
10. Мога само да кажа: *Евалла!*

4. Допълнете липсващите думи в изреченията.

разумно • умно • интелигентни • остроумни • здравомислещ • будните • умните •
мъдър

1. Не беше много от твоя страна да говориш тези неща пред нея.
2. Нямам никакво обяснение за това странно поведение.
3. Всички тези млади хора са и високообразовани.
4. Едва ли има човек, който да приеме тази твоя теза!
5. Първото светско училище в Габрово отваря врати, за да учат там българчета.
6. Докато се намъдруват, лудите се налудуват.
7. Децата бяха изключително и се справиха със задачата.
8. Старият човек беше много и го търсеха за съвет.

5. Допълнете думите, с които се преувеличават явленията.

огромен бесен смазан мъчителен щур
адски вечен разкошен отвратителен леден

1. Бедата не е просто голяма, тя е
2. Чакането на опашката ми се видя безкрайно дълго, направо
3. Колата премина с голяма скорост, шофьорът караше като
4. От върха се разкриваше красива гледка, беше наистина
5. За мен тази ситуация беше доста болезнена, но за него беше направо
6. След 12 часа на волана съм не просто уморен, а
7. Вятърът беше не просто студен, а направо
8. Трябваше да изтърпя много силни болки, направо
9. Тази идея си я биваше, както се казва, беше си идея.
10. Такова поведение не е просто грозно, то е

АНТОНИМИ

1. Свържете антонимите. Илюстрирайте значенията с примери.

талантлив	сговорчив
заядлив	забавен
скучен	сръчен
съобразителен	бездарен
намръщен	усмихнат
непохватен	интересен

2. Кой е антонимът?

спадат • утихва • вдига се • оттеглят се • показва се • прояснява се • топи се

1. Температурите се повишават. – Температурите
2. Небето се заоблачава. – Небето
3. Вятърът се усилва. – Вятърът
4. Пада мъгла. – Мъглата
5. Реките замръзват. – Ледът по реките започва да
6. Слънцето се скрива зад облаците . – Слънцето изпод облаците.
7. Водите на реката прииждат. – Водите на реката

3. Допълнете липсващия антонимен глагол.

*потиска • премълчават • пренебрегва • мързелува • отхвърлят • стеснява • забавят
• съкращават • влошават*

Обичам работата си във фирмата, защото тук ръководството уважава служителите, а не ги Инициативността се поощрява и не се Новите предложения се приемат и се разглеждат, а не се неаргументирано. Заплатите се изплащат навреме, а не се с месеци. Производството се разширява, а не се Откриват се нови работни места, а не се работници. Проблемите се обсъждат и не се Работи се творчески и не се Изобщо условията на труд се подобряват, а не се

4. Допълнете липсващия антоним. Следете за вярната форма.

нетолерантност • принуда • регрес • хаос • произвол • застой

В едно съвременно общество трябва да има свободи, а не Хората настояват за толерантност, а не за, държат на справедливостта и отхвърлят Важно за тях е да има ред и сигурност, а не Искат икономическо развитие, а не Стремят се към напредък, а не към

5. Допълнете липсващия антоним.

1. Никой не знае какво печели, когато
2. Роденият да не може да лети.
3. Диета според някои специалисти е да се храниш правилно, а не да
4. Той за нова кола, затова не харчи пари за щяло и нещяло.
5. Хладилникът ми не е наред: вместо да, той размразява продуктите.
6. Понякога казваш повече, когато
7. Вместо да напредне в изучаването на езика, той в сравнение с останалите от групата.
8. Някои хора по-скоро създават проблеми, вместо да ги

УСТОЙЧИВИ СЛОВОСЪЧЕТАНИЯ И ФРАЗЕОЛОГИЗМИ

1. Кой е подходящият глагол:

*удържам • вземам • поемам • гласувам • предприемам • ограничавам • налагам •
подлагам • разрешавам • прилагам*

..... решение на обсъждане
..... закон отговорност
..... обещанието си мерки
..... правилника нечии права
..... вето проблем

2. Заместете глаголно-именното съчетание с глагол.

1. Какви съвети бихте дали на младите хора, които *изпитват тревога* от сложната ситуация на трудовия пазар?
2. Той *направи грешка*, като *взе това решение* и напусна фирмата.
3. След като *направим оглед* на щетите, ще се опитаме да *окажем помощ* на пострадалите.
4. Някои експерти *изказват опасенията си*, че новите енергоспестяващи крушки *оказват отрицателно влияние* върху здравето на хората.
5. Родителите никога няма да *дадат съгласието си* детето им да *вземе участие* в този експеримент.
6. Какво *въздействие* *оказа* върху мисленето ни тази промяна?
7. *Проявяват ли интерес* инвеститорите към този проект?
8. Депутати обсъдиха този проблем в парламента и *дадоха препоръка* да се *осъществява строг контрол* върху вноса.

3. Заместете маркираните глаголни форми със съответни глаголно-именни съчетания.

Председателят на комисията *взе думата*, за да *отговори* на поставените въпроси. Той *сравни* създалата се ситуация в ценообразуването на лекарствата със ситуацията при ценообразуването на горивата. *Коментира* критичните публикации в пресата и *разкритикува* някои твърдения на журналисти. *Предложи* да се разработи нова методика за ценообразуването. Заяви, че *се тревожи* за бъдещето на здравеопазването и че *ще разговаря* с всички заинтересовани страни.

4. Съвържете фразеологичните единици вляво с поясненията вдясно.

Върви ми по вода	охлаждам нечий ентузиазъм
Подливам вода на някого	той няма солидни знания
Наливам вода в нечия мелница	скандалът е привиден, незначителен
Буря в чаша вода	той е много самонадеян
Някой е гола вода	нещата се нареждат отлично за мен
Измисляме топлата вода	преча на някого
Поливам някого със студена вода	неволно помагам на някого
Водата му е до колене	откривам нещо вече познато

5. Какво означават изразите, в които са включени части на човешкото тяло:

- водя го за носа -
- вири нос -
- увесвам нос -
- дърпам му ушите -
- стига до ушите ми -
- наду ми ушите -
- това ми е облица на ухото -
- нося нкг. на ръце -
- държа го в ръцете си -
- главата ми е пламнала -
- качил се е на главата ми -
- побеля ми главата от грижи -
- махна се от главата ми -
- тежи ми като камък на шията -
- камък ми пада от сърцето -

6. Допълнете липсващия елемент от изразите:

- Добрите съвременни пиеси се броят на
- Това е неговата ахилесова
- Той е много коварен, да дружиш с него е все едно да държиш змия в си.
- Тези задачи ми висят като дамоклев меч над
- И да си посипваш с пепел, вече е късно, злото е сторено.
- Тук действа принципът: за, за
- Икономическата криза издърпа почвата под на голям брой малки фирми.
- Дясната не бива да знае какво прави лявата.
- Гладен съм, от сутринта не съм слагал залък в
- Нашата работа май стана: На гол чифте пицови!
- Дойде ми до от непрекъснати реформи и реорганизации!
- Все тая! Не било по, ами по
- Не мисли, че можеш да го омилостивиш, му е от камък.

Най-сетне! Падна ми камък от

7. Добавете липсващите прилагателни.

беден	като църковна мишка	като ламя
.....	като агънце	като свиня
.....	като вълк	като кокошка
.....	като заек	като перце
.....	като казак	като пуяк
.....	като картина	като фасул
.....	като клечка	като чироз
.....	като конска муха	като тепсия
.....	като кукувица	като дъска

8. Допълнете липсващия глагол.

..... като риба

..... като пуяк

..... като картеница

..... като теле железница

като слон в стъкларски магазин	чудя се
като рак на бързей	чувствам се
като аптекарски шишета	трепера
като в паници	стъпвам
като картеница	стоя
като на свинче звънче	спя
като петел на бунище	разбираме се
като тряснат по главата	работя
като на бясно куче торгите	приличаме си
като да съм паднал от небето	прилича ми
като лист	подреждаме се
като заклан	пазя
като из ведро	оптвам се
като куче и котка	надувам се
като теле в железница	мъча се
като зеницата на окоето си	лъжа
като дърт циганин	изчезвам
като пребито куче	държа се
като вол	говоря
като дявол от тамян	гледам
като дим	вървя ми
като две капки вода	влача се
като пет пари в кесия	вали
като грешен дявол	бъгам
като кон на празни ясли	боя се

9. Свържете глаголите с устойчивите сравнения.

боя се	като кон на празни ясли
бягам	като грешен дявол
вали	като пет пари в кесия
влача се	като две капки вода
върви ми	като дим
гледам	като дявол от тамян
говоря	като вол
държа се	като пребито куче
изчезвам	като дърт циганин
лъжа	като зеницата на окото си
мъча се	като теле в железница
надувам се	като куче и котка
опъвам се	като из ведро
пазя	като заклан
подреждаме се	като лист
прилича ми	като да съм паднал от небето
приличаме си	като на бясно куче тоягите
работя	като тряснат по главата
разбираме се	като петел на бунице
спя	като на свинче звънче
стоя	като картечница
стъпвам	като в паници
треперя	като аптекарски шишета
чувствам се	като рак на бързей
чудя се	като слон в стъklarски магазин

10. Посочете значенията на фразеологизмите в следващите примери.

1. Ще ти светя маслото!
2. Ще си разменим шапките.
3. Стигнах до кривата круша.
4. Върви по дяволите!
5. Хваща око.
6. Бие на очи.
7. Слаби му са ангелите.
8. Цепя косъма на две.
9. Не цепя басма на никого.
10. Не бръсна никого.
11. Не си оставя магарето в калта.
12. Имам здрави предни зъби.

10. Напишете значенията на следните фразеологизми.

на мравката път струва:

.....

главата му пълна с бръмбари:

.....

(въртя се) като муха без глава:

.....

да не ти минава котка път:

.....

магарешки инат:

.....

запънал се като магаре на мост:

.....

крокодилски сълзи:

.....

(четат ми) конско евангелие:

.....

търся под вола теле:
.....
волът ми се отели:
.....
гледа като теле железница:
.....

в гнездото на осите:
.....
патешки мозък:
.....
мечешка услуга:
.....

11. Илюстрирайте с примери значенията на следните фразеологизми.

Пращам някого за зелен хайвер:
Купувам на зелено:
Трай, коньо, за зелена трева:
Има още жълто около устата:
Той е още младо-зелено:
Нещо действа като червена кърпа:
Минава по червения килим:
Нещо преминава като червена нишка:
Получавам червен картон:
Искам го черно на бяло:
Бели пари за черни дни:
Чер гологан не се губи:
Няма да си вържа черна кърпа на главата:
Влизам в черния списък:
Това са бели кахъри:

12. С кой от изразите по-горе ще замените описанията:

1. Не се тревожете за мен, нищо няма да ми се случи:
2. Човек трябва да мисли за бъдещето и да е готов за всякакви ситуации, затова всеки си заделя малко средства, като се казва,

3. Шефът ме гледа накриво, май
4. Как можа да ме измамиш така и да
5. Нима очакваш повишение на заплатите при тази криза?
6. Много се ядосва, ако го заговориш за загубата на любимия му отбор. Реагира като бик на
7. Защо се тормозиш, че детето ти не играе в училищната пиеска? Ами това са направо
8. Обичам да знам какво купувам, никога не купувам

КОМБИНИРАНИ ЗАДАЧИ И КРЪСТОСЛОВИЦИ

1. *Допълнете в текста думите, посочени вдясно. Една от тях е излишна.*

	<u>Образец:</u> 0/култура
<p>Архитектурно-етнографският комплекс „Етър“ показва българския бит, 0/ и занаятчийство. Той е първият музей на открито в България. Открит е на 7.09.1964 г. Музеят е 1/..... на 8 км южно от гр. Габрово.</p> <p>В Етъра се намира единствената в България 2/..... на старинни водни съоръжения. Тя включва 10 обекта и е една от богатите и добре 3/..... технически сбирки сред европейските музеи на открито. Това е главната 4/..... водното колело да се превърне в 5/ на Етъра. Най-важната особеност на сбирката е, че всички 6/..... са в действие така както в миналото. Занаятчийска чаршия представя 16 образци на 7/..... архитектура.</p> <p>В АЕК "Етър" не само се съхраняват 8/..... традиции, но и всеки 9/..... може да стане съпричастен към тях, да усети 10/ на народния бит.</p> <p>По:</p> <p>http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%82%D1%8A%D1%80_%28%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9%29</p>	<p>причина</p> <p>разположен</p> <p>сбирка</p> <p>бит</p> <p>организирани</p> <p>обекти</p> <p>посетител</p> <p>емблема</p> <p>полъха</p> <p>народните</p> <p>балканската</p>

2. *Допълнете в текста думите, посочени вдясно. Една от тях е излишна.*

	<u>Образец:</u> <u>0/ занимание</u>
<p>Телевизията определено не е най-доброто 0/..... за децата, но почти всеки родител ще признае, че е използвал синия екран за 1/..... поне за известно време. Каквито и оправдания обаче да си измислим, 2/..... въздейства негативно и всички изследвания го доказват.</p> <p>Негативно влияние върху физическото развитие: Детето прекарва неподвижно известно време пред 3/....., а това нарушава неговата естествена 4/..... Застоят е 5/..... за затлъстяване и за други сериозни заболявания.</p> <p>Негативно влияние върху интелекта: Телевизията влияе 6/..... на способностите на детето за игра, на успеха му в училище, на 7/..... му за четене и говорене. Децата, които гледат 8/..... активно, разграничават по-трудно реалността от измисленото, не могат да развият 9/..... си и речевите си способности. При тях по-често се наблюдават състояния на страх, липса на смелост за вземане на решения, 10/..... също е често срещано явление.</p> <p>По: http://www.moetodete.bg/razvitie-8589/decata-i-televiziyata.html /текстът е съкратен и адаптиран/</p>	<p>телевизията</p> <p>детегледачка</p> <p>предпоставка</p> <p>активност</p> <p>екрана</p> <p>отрицателно</p> <p>двигателна</p> <p>въображе-</p> <p>нието</p> <p>способността</p> <p>агресията</p> <p>телевизия</p>

3. *Допълнете в текста думите, посочени вдясно. Една от тях е излишна.*

	<u>Образец:</u> <u>0/ чистене</u>
<p>Пролетно 0)..... на компютъра</p> <p>В един момент компютърът 1)..... да работи все по-бавно, а харддискът е пълен 2)..... и нямате място за новия филм. Значи е дошло 3)..... за пролетно почистване.</p> <p>Какво да направите? Деинсталирайте 4)....., който не използвате, както и игрите, 5)..... вече са ви омръзнали. Ще ускорите работата на компютъра, ако премахнете 6)..... стартиране на ненужните програми при 7)..... Ако имате някой</p>	<p>софтуера</p> <p>времето</p> <p>автоматичното</p> <p>може</p> <p>започва</p> <p>натоварва</p> <p>води</p>

<p>лев отгоре, 8) да ъпгрейтнете компютъра. Увеличаването на оперативната 9) е от полза за по-бързата работа на компютъра. Антивирусната програма също 10) компютрите особено ако става дума за по-стари машини и 11) софтуер. Не забравяйте и буквално да почистите компютъра. Ще се 12) колко ярки са цветовете на монитора, ако отдавна не сте го бърсали. Но прах в кутията на компютъра или лаптопа 13) до загряване и съответно до по-бавна работа. Затова отворете кутията и почистете 14) с прахосмукачка и подходящ крайник, като включите машината на по-малка мощност.</p> <p style="text-align: right;">По: в. Труд, 7.04.2012</p>	<p>учудите</p> <p>памет</p> <p>компютър</p> <p>догоре</p> <p>които</p> <p>тежък</p> <p>внимателно</p> <p>включване</p>
--	--

4. Допълнете липсващите думи или части от думи.

От север към Централна и Югоизточна Европа се спуска студен 1)..... Под негово влияние ще превалява 2)....., който с понижението на температурите ще преминава в сняг. Най-значителни ще бъдат 3)..... в района на Алпите, Италия и по край.....4) на Адриатика. Най-топло ще бъде на Балканите с максимални 5)..... от 19 до 24 градуса.

Ще бъде все още топло, с разкъсана 6)....., намаляваща често до незначителна. Към края на деня от запад ще се зао.....7) и в западните 8)..... ще завали дъжд. Ще духа слаб, в Дунавската 9)..... до умерен вятър от запад. Над планините облачността ще е разкъсана, намаляваща над Родопите до слънчево. Повече облаци ще има 10)..... Централна и Източна Стара планина, където около обед ще преваляват кратко.....11) дъжд. В след.....12) часове от северозапад ще се заоблачава и при.....13) и през нощта ще започнат валежи от дъжд, над 2000 м над.....14) височина – от сняг. Вятърът ще бъде слаб, по високите части – умерен 15)..... запад и югозапад.

По: в. Труд, 7.04.2012

5. Допълнете липсващите думи.

Учени от университета в Маями са доказали, че 1)..... жените, така и мъжете предпочитат за шеф човек с по-дълбок глас – 2)..... дали е мъж, или жена. Политолог и двама биолози са провели 3)..... с жени и мъже на възраст между 20 и 60 години. Един след друг те трябвало да 4)..... изречението: *Моля те, гласувай през ноември за мен!*, повишавайки или 5)..... честотата на звука. После 170 мъже и жени е трябвало да кажат чий 6)..... им звучи

най-компетентно и самоуверено, съответно кому биха се доверили в най-голяма 7).....
 Учените били особено изненадани, когато 8)....., че и при жените по-дебелият глас носи предимства. „Досега знаехме, че жените с по-тънък глас биват 9)..... за по-атраaktivни, а тези с по-дебел глас се възприемат като по-силни и по-властни. Когато обаче въпросът 10)..... до избирането им на ръководна 11)....., хората залагат на басовия тембър”, разясняват 12).....

По в. Сера, 22.03.2012

6. Решете кръстословиците.

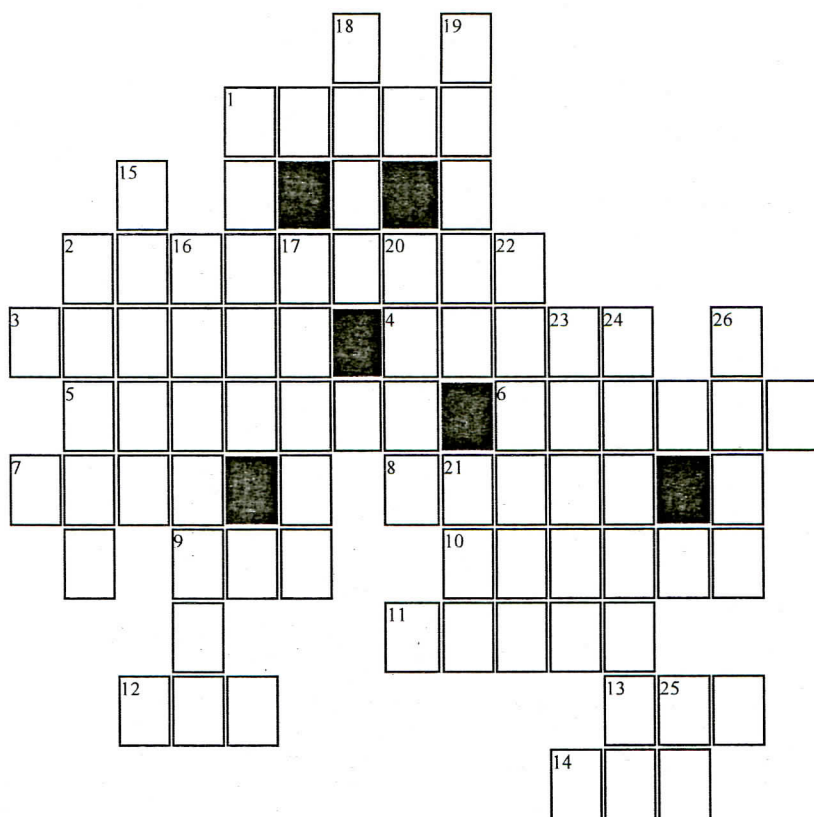
	Система от условни знаци или сигнали за предаване на информация	Съюз, с който се въвеждат подчинени обстоятелствени изречения за условие □	Град в Северозападна България
Размекната пръст;			
Зрителен орган			
Жилище, в което живее едно семейство □			

1

2

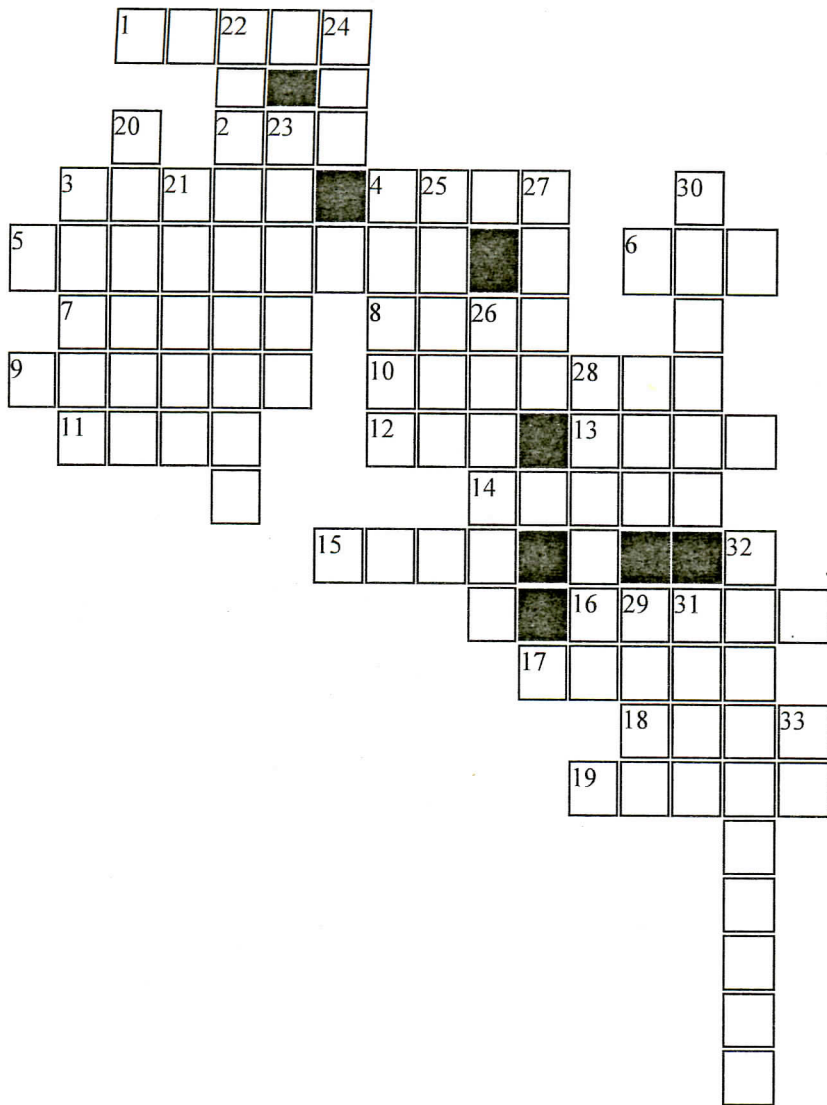
		Гора □	Слухов орган □	Връх в Стара планина □
	Зеленчук, от който, когато го режете, може да заплачете □			
	Отглас, отражение на звук □			
	Речна риба с мустаци			

	Цвете с едри, обикновено червени цветове ☐	Съчинителен съюз с алтернативно значение ☐	Термин от футбола - цел на нападателите ☐
Много кратък отрязък от време ☐			
Първата дума при телефонен разговор ☐			
Най-долната част от кораб или лодка ☐			

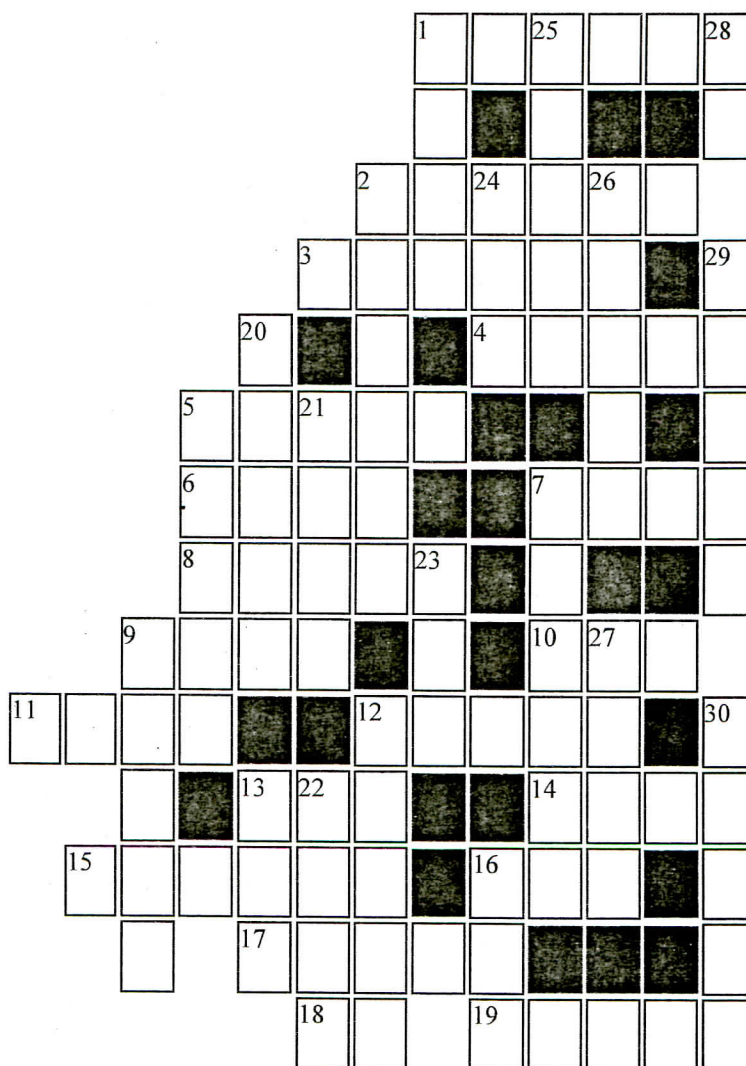
А. Водоравно: 1. Място в театъра, където играят артистите. 2. Героиня от приказките, която живее бедно, но щастиеето ѝ се усмихва и се омъжва за царския син. 3. Четвъртото парче плат за повиване на бебе. 4. Груб конец от кълчища или хартия. 5. Жена, която пере. 6. Дърво с ароматни бели цветове. 7. Парите, които трябва да се дадат, за да се купи един предмет. 8. Бобово растение с големи, обикновено бели, зърна. 9. Влакнодайно растение. 10. Финансов документ, разписка; кухненски рафт. 11. Област между Румъния, Сърбия и Унгария, където живее и българско малцинство. 12. Цвят. 13. Морско и речно животно с щипки; опасна болест. 14. Облог; най-ниският мъжки глас.

Б. Отвесно: 1. Преграда между две стаи. 2. Това, което остава, след като изгори нещо; прах. 15. Цветът на тревата. 16. Машина за пране. 17. Прилагателно от **лак** (мъжки род). 18. Пакост. 19. Малък пакет от еднородни предмети, например пари - сто банкноти, опаковани заедно. 20. Мебел с вратички. 21. Крадец, джебчия. 22. Растение, чието семе служи за подправка. 23. Хищна морска риба. 24. Дъсчица, върху която художниците размесват боите си. 25. Най-добрият в някаква област; първенец. 26. Годишно време.

А. Водоравно: 1. Една от четирите посоки на света. 2. Водно животно с щипки; една от зодиите; опасна болест. 3. Дребно хапливо двукрило насекомо с дълги крака. 4. Най-важната административна длъжност в едно населено място. 5. Състояние. 6. Много птици, летящи заедно. 7. Прилагателно име, образувано от съществителното мида. 8. Естествена или изкопана вдлъбнатина в земята; яма; ров. 9. Прилагателно име (ж.р., ед.ч.), образувано от съществителното диня. 10. Малка жълта пойна птичка. 11. Въпросителна частица, след която се очаква обикновено положителен отговор. 12. Подчинителен съюз за условие. 13. Зала за тържествени случаи в университет. 14. Правоъгълник от летви, от метал или от друга материя, в който се поставят картини, стъкла на прозорци и др. 15. Крайник на котка. 16. Отрицателно местоимение (м.р., ед.ч.). 17. Предмет, върху който се спи. 18. Широколистно дърво, което цъфти през юни. Ароматът му е много приятен, а цветовете се използват за чай. 19. Кош за дрехи.

Б. Отвесно. 3. Съоръжение върху покрива на къща, от което излиза дим. 4. Снопче цветя, подредени и свързани заедно; букет. 20. Ниско място между височини; място около течението на река. 21. Образец; човек, когото рисуват или фотографират. 22. Тежка загуба, разгром (при война или при спортно състезание). 23. Мястото в цирка, където играят артистите. 24. Груб памучен плат, от който се шие работно облекло; работилница за ремонт на кораби. 25. Силно желание, страст (иронично). 26. Горна туристическа дреха от непромокаем плат. 27. Запушалка. 28. Част от тялото между шията и ръцете (мн. ч.). 29. Тънка метална пръчица, на единия край изострена, а на другия - с дупчица (ухо), с която се шие. 30. Оръжие, използвано преди векове: тънка пръчка с острие на върха, която се хвърля с помощта на лък. 31. Късо дървено или желязно приспособление с плоско заострен край за цепене на дърва, за затягане на съединени части и др. 32. Организация между хора с обща собственост за съвместна работа. 33. Мярка за земна повърхнина (100 кв. м).

А. Водоравно. 1. Каменни блокчета, с които се настилат улици и площади (мн.ч.). 2. Войници, скрити на удобно място, изчакват противника, за да го нападнат; във футбола: състезател от нападащия отбор е получил топката зад отбранителната линия на противника. 3. Отбрана. 4. Вид танц (*танцува се по двойки*). 5. Зимна спортна игра. 6. Химическо съединение на някакво вещество с кислород. 7. Бързо и силно подхвърляне на собственото тяло; лекоатлетическа дисциплина. 8. Спортна игра, при която малка топка се удря с приспособление, което се държи в ръка; играе се от двама души или по двойки. 9. Израстък на птица. 10. Човек, който е собственост на своя господар. 11. Който не се страхува (*прилагателно*). 12. Група спортисти, които играят заедно. 13. Излизане на топката встрани от игрището (*във футбола и други игри*). 14. Обратната страна на монета; символичен знак на държава, на град, на феодален владетел. 15. Редица от заловени една за друга метални брънки (халки), синджир; низ от еднакви или подобни едно на друго явления (мн.ч.). 16. Положение, състояние (обикновено лошо). 17. Геометрично тяло - всички точки на повърхността му са еднакво отдалечени от центъра; сфера. 18. Шестият тон от музикалната гама. 19. Малък лъв.

Б. Отвесно: 1. Широка върхна дреха без ръкави. 2. Голямо платно, което се вдига и спуска пред сцената в театъра (мн.ч.). 5. Сграда, в която може да се пренощува срещу заплащане. 7. Която не допуска отклонения от установения ред, не обича шеги и волности (*прилагателно, женски род*). 9. Прах от изгорели предмети. 12. Рамка с две стъкла, която се слага пред очите, за да се вижда по-добре. 13. Несъзнателно движение на мускулите на лицето или на други части на тялото. 16. Стая в апартамент, в която обикновено се посрещат гости. 20. Хазартна игра на карти. 21. Зала, в която се показват филми пред публика. 22. Мястото, където се събират две стени. 23. Част от игра на тенис. 24. Който не е гладен (*прилагателно*). 25. Отвор, през който се влиза в стая. 26. Процент от доходите, който се плаща на държавата. 27. Голяма граблива птица. 28. Мястото на Оня свят, където отиват душите на грешниците. 29. Предметът, с който играят футболистите. 30. Съчинителен съюз за противопоставяне.

Раздел СЛУШАНЕ (проверка на уменията за слухово възприемане на текст и разбиране на съдържанието му)

Разделът включва два типа задачи: записване на информация от прослушан текст (прогноза за времето, диалог, съобщения от медии) и определяне верността на твърдения по отношение на прослушан текст (интервю, кратка беседа).

Раздел ЧЕТЕНЕ (проверка на уменията за разбиране на съдържанието на писмен текст)

Разделът се състои от две части: отговор на въпроси на основата на прочетен текст и избор на вярно твърдение (multiple choice).

Раздел ПИСАНЕ (проверка на уменията за създаване на текст по определена тематика)

Участниците избират между два варианта: пишат отговор на писмо/имейл, като включват зададени в условието съдържателни моменти или изразяват в свободен текст мнението си по даден проблем.

Раздел ГРАМАТИКА (проверка на знанията по отношение на езикови категории)

Разделът включва изпълнението на граматични задачи (правилно членуване на съществителни и прилагателни, образуване на форми за мн.ч., употреба на предлози, употреба и форми на местоимения, префигирани глаголи, времена и преизказни форми, значение и употреба на съюзи).

Раздел ЛЕКСИКА (проверка на лексикални познания)

Включените задачи проверяват владенето на словообразователни модели и способността за намиране на подходящата дума за реконструкция на текст.

Раздел ГОВОРЕНЕ (проверка на уменията за речева продукция/монологична и диалогична реч)

Участниците разказват за себе си и интересите си. Във втората част провеждат диалог с преподавателя по зададени ситуации от ежедневието.

ПРИМЕРЕН ТЕСТ - В1

СЛУШАНЕ

1. *Прослушайте прогнозата за времето и запишете данните:*

1. В понеделник ще продължи да
2. Минималните температури в повечето места ще бъдат
3. Максималните температури ще бъдат между
4. Времето ще остане студено и на
5. На 6 януари ще духа вятър от
6. На 9 януари ще има условия за

2. *Чуйте интервюто с българския художник Светлин Русев и отбележете верни или грешни са твърденията.*

		Да	Не
0.	Денят на художника е разнообразен и свършва в 23 ч.		X
1.	Художникът смята, че времето никога не е достатъчно.		
2.	Доброто име на художника може да го предпази от неуспехи.		
3.	Силата и популярността са полезни за слабите характери.		
4.	Вдъхновението на художника идва от хората, от природата, от всички материални и абстрактни неща.		
5.	Силата на картините и силата на думите се съдържат в енергията, която носят.		
6.	Учителите на художника са само видни български художници.		
7.	Художникът подкрепя всички млади хора, които рисуват.		
8.	Светлин Русев съжалява за липсващото усещане за принадлежност към българската традиция.		

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите:

Българска национална кухня

Много от българските продукти и ястия са известни по света. Нашата кухня и напитки имат свои почитатели и сред най-изисканите гастрономи и дегустатори. Българското кисело мляко е индустрия, а “великата” червена печена чушка – атракция. Човек, хапнал българска ябълка, разбира защо Ева е била изкусена с този плод.

За съжаление животът на милиарди хора по земното кълбо преминава, без да са опитали българско вино. Също за съжаление – малко са хората, които умеят да приготвят оригинални български ястия. Иначе светът щеше да бъде значително по-уютен.

На следващите страници вие ще намерите рецепти, взети от различни краища на страната. Вашата задача е да ги спазвате точно. Другото е лесно и приятно, защото българската кухня е създадена от земеделски народ. Той не е имал време да се мотае около печката и е умеел да цени продуктите.

Всяко ястие е свързано с мит, вярване или обред. Вие имате възможност не само да си разнообразите трапезата, но и да впечатлите гостите си с нещо оригинално – с мъдър и екзотичен разказ от Балканите.

Ето например какво можете да разкажете, когато сервирате шопска салата: “Едно от големите открития на шопите е шопската салата. Пресните зеленчуци на тази салата са “облечени” в бяло сирене. Такива са и дрехите на шопите – бели. Салатата прилича на самите шопи – приятна и лютива. Това изобретение е древно и макар да не се отбелязва в енциклопедиите, е от голямо значение за цивилизацията. То е равно на изобретението на колелото и огъня. Шопската салата е красива, сочна, вкусна, пикантна, ароматна. Тя е като природата – неописуема. Вероятно шопската салата е предизвикала изобретяването на ракията, защото е било ясно, че такава хубаво мезе има нужда от хубаво и силно питие.

Но шопската салата е чудесно ястие и за тези, които не пият ракия. Тя може да се консумира като единствено ястие, преди ядене, по време на основното блюдо, след ядене или за закуска. С нея се посрещат гости. С нея могат и да се изпратят. За да пригответе шопска салата, вие трябва да разполагате задължително с бяло саламурено сирене. Без него тя не може да се получи и вие няма да разберете за какво ви говорим”.

Въпроси:

Кои са най-известните български продукти и ястия?

.....
.....

Лесна работа ли е да се готвят български ястия? Защо?

С какви истории е свързана шопската салата?

2. Прочетете анекдота.

Двама шопи пасат овце край шосето. Спира чужденец и ги пита за пътя. Пита на английски, на немски, на френски. Никакъв отговор. Ядосан, чужденецът си заминава.

Нане казва на Вуте:

- Вуте, трябва да учим езици.
- Защо? Тоя, като знаеше толкова езици, помогнаха ли му?

Какво качество на шопите осмива този анекдот? Маркирайте с х.

а/ желанието да опознават чужди култури

б/ нежелание да се развиват

в/ нежелание да помагат на другите

ПИСАНЕ

1. Прочетете писмото на приятелка. Отговорете на въпросите.

10.07.2012, Сантяго

Здравей Мария,

Благодаря за поканата да посетя страната ти! Приключих с изпитите и вече мога да си дам почивка. Но имам няколко въпроса:

- какво е времето при вас през лятото;
- какви дрехи да си взема;
- трябва ли ми покана и виза;
- какви забележителности би могла да ми покажеш за една седмица.

Бих искала да ти донеса нещо от страната си. Би ли ми помогнала?

Очаквам с нетърпение отговора ти, както и нашата среща!

Поздрави

Лариса

Алтернативен вариант

2. В пресата прочитате следната информация. Изразете във форума своето мнение.

Ограничаване или забрана на пушенето на обществени места?

Въвеждат се забрани и се предвиждат сериозни санкции за тютюнопушенето на обществени места. В много страни тези забрани важат не само за закрити помещения, но и за спортни съоръжения, паркове и градини, също и за плажа, било то край обществения басейн или край морето.

Какво е вашето мнение? Смятате ли, че тази забрана е дискриминация по отношение на пушачите? Споделяте ли упрека, че подобна забрана е лицемерие, след като се поддържа тютюневата индустрия?

Разкажете как е решен проблемът във вашата страна.

ГРАМАТИКА

1. Поставете определителен член там, където е необходимо,.

Кокиче.... е първо... пролетно цвете.... Негово.... нежно бяло цветче.... се появява изпод сняг.... далеч преди да дойде календарна... пролет.... Когато го видят, хора.... много му се радват, защото то вдъхва оптимизъм...., възражда вяра.... в живот... и подхранва надежда...., че нова.... пролет... ще донесе повече щастие... на тези, които са го видели.

2. Коя форма ще употребите: за множествено число или бройна форма?

- 1) Купи 2 сок, 3 хляб и 2 килограм риба.
- 2) Пия много каф
- 3) Трябва да взема 400 грам салам.
- 4) В нашата група има 9 студентк и петима студент
- 5) В Търново могат да се видят много църкв и 2 манастир в околността.

3. Поставете необходимия предлог:

..... магазина непрекъснато влизат купувачи. Те идват различни цели. Може би не всички успяват да си купят нещо, но голяма част тях излизат покупки. Някои обаче са доста придирчиви. Те застават щанда, оглеждат различните стоки и търсят най-хубавата. Питат цената, търсят опаковката датата производство, интересуват се гаранционния срок. Когато излязат магазина, те са по-скоро уморени, отколкото щастливи сполучливата покупка.

4. Допълнете с подходящото местоимение.

Може ли да го разбере този тинейджър? Ту е напълно безразличен, не го интересува, с не се среща. Ту разговаря с часове с по телефона, вълнува се от, но не казва от какво. Родителите нямат представа какво го промени така.

5. Довършете изреченията:

- 1) Трябва да пазим природата, защото
- 2) Пътувам с такси, когато.....
- 3) Предпочитам да вървя пеша, отколкото
- 4) Моите приятели почиват на море, докато аз
- 5) Никога не съм мислила, че

6. Поставете глаголите в съответното време:

1. Ти (ям)..... такива домати?
2. Още не (проверя)..... тези сметки.
3. Снощи (чуя)..... една българска песен. Хареса ми.
4. Никога не (обличам) карнавален костюм.
5. Тя мечтае (стана)..... балерина.
6. А той мечтае тя (имам)..... голям успех.

7. Преразкажете разказа на Ани:

- а) в минало време – *Какъв ден беше вчера! Обади ми се шефът.*
- б) от ваше име – *Какъв ден бил вчера за нея! Обадил ѝ се шефът.*.....

Какъв ден беше вчера!

Обажда ми се шефът. Трябва да изпратя едно писмо до София, което да стигне там до обяд. Тръгвам към офиса на една куриерска служба. Горещо е, слънцето грее с всички сили. Хората отиват към центъра на града. Денят е 24 май, Ден на славянската писменост. Децата са весели. Само аз бързам за офиса с плика в ръката. Когато

стигам там, се оказва, че офисът не работи. Обикалям целия град – никой не работи. Налага се да пътувам до София, макар че не съм го планирала.

ЛЕКСИКА

1. Изберете подходящия глагол:

справя се, оправя, преправя, поправя, изправя се

Вчера децата добре с теста. Когато дамата влезе, той стана и Почакай да вратовръзката ти! Роклята не ми става, трябва да я Моля те, ме, ако греша.

2. Допълнете липсващата дума.

<u>Образец:</u>	(0) здраве
Смехът е(0) - това всеки го знае. А първата крачка към него е една(1).	Усмивнатиет усмивката
Уж не е трудно да се усмихваме, а със сигурност много от вас са виждали(2) хора.	бръчки
Усмивката е начин не само да бъдем в хармония със себе си, но и да бъдем красиви. (3)човек има много приятели. Намръщениет има много (4).	намусени хапчета
За разлика от повечето лекарства, усмивката нито (5), нито поевтинява. Тя не заема място на рафта ви, нито в кутията с (6).	усмивка страни
Лекарите ще ви дадат рецепта срещу сърдечни болки, но (7) се дава без рецепта. Усмивката не се чупи, но (8) счупени сърца.	говорят поскъпва
Ако в различните (9) болкоуспокояващите имат различни имена, то усмивката си е усмивка и в България, и във Франция, и в Нова Зеландия и в Узбекистан. Това е език, който дори бебетата лесно (10).	поправя
Е, усмигнахте ли се вече?	
По: http://www.ladyzone.bg/zdrave/alternativna-medicina/story/974964843-Smehat_e_izbuhnala_usmivka.html	

ГОВОРЕНЕ

1. Представете се:

- откъде сте
- с какво се занимавате

- защo учите български
- какви са вашите интереси

2. Как ще постъпите в следните ситуации? (Диалозите могат да се проведат с преподавателя или с друг участник, темите могат да се променят)

Ситуация 1. Вашият автобус е пристигнал във Велико Търново в 17 часа. Никой не ви посреща. Вие трябва да намерите университета, където е Международният българистичен център. Попитайте някого как да стигнете до него.

Ситуация 2. Искате да пътувате до Пловдив през уикенда. Позвънете на гарата/автогарата и разберете кога има удобни влакове/автобуси за вашето пътуване.

Ситуация 3. Вашият съквартирант също е участник в семинара. Попитайте го за неговата националност, какви езици говори, какво работи (къде учи).

Ситуация 4. Изгубили сте важна вещь (портфейл, лична карта или нещо друго). Намерилият вашата вещь ви се обажда по телефона. Уговорете си среща с него.

Раздел СЛУШАНЕ (проверка на уменията за слухово възприемане на текст и разбиране на съдържанието му)

Разделът включва два типа задачи: отговор на въпроси по съдържанието на прослушан текст (разказ, интервю, разговор, информация от медии) и определяне верността на твърдения по отношение на прослушан текст (интервю, кратка беседа).

Раздел ЧЕТЕНЕ (проверка на уменията за разбиране на съдържанието на писмен текст)

Разделът се състои от две части: определяне верността на твърдения относно прочетен текст и съотнасяне на твърдения към текстове.

Раздел ПИСАНЕ (проверка на уменията за създаване на текст по определена тематика)

Участниците избират между три варианта: пишат отговор на писмо/имейл, като включват зададени в условието съдържателни моменти, описват конкретна случка или изразяват в свободен текст мнението си по даден проблем.

Раздел ГРАМАТИКА (проверка на знанията по отношение на езикови категории)

Разделът включва изпълнението на граматични задачи (правилно членуване, образуване на форми за мн.ч., употреба и форми на местоимения, глаголни категории).

Раздел ЛЕКСИКА (проверка на лексикални познания)

Участниците показват владение на неутрална и стилистично маркирана лексика.

Раздел Говорене (проверка на уменията за речева продукция/монологична и диалогична реч)

Участниците разказват за себе си и интересите си. Във втората част провеждат диалог с преподавателя по зададени ситуации от ежедневието или коментират актуални проблеми.

ПРИМЕРЕН ТЕСТ – В2

СЛУШАНЕ

1. Прослушайте текста и отговорете писмено на въпросите.

1. Колко часа бягане са нужни, за да се постигне желаният ефект?

.....

2. Еднакво ли е влиянието на бягането при двата пола?

.....

3. С колко процента намалява рискът от преждевременна смърт?

.....

4. Как е проведено проучването?

.....

5. В какво се изразява ефектът от бягането върху здравето на хората?

.....

6. Какви са изводите от предходните изследвания?

.....

.....

2. Прослушайте текста и маркирайте верните отговори.

№		да	не
1.	В офиса скучаят само началниците.		
2.	Най-потисканото чувство е гневът.		
3.	Вина за скуката в офиса има основно по-голямата бюрокрация.		
4.	Причината, поради която хората все по-често напускат работа, е, че търсят по-добро заплащане.		
5.	Има вече добра информираност относно проблема „скука в офиса“, затова той се обсъжда все по-често.		
6.	Скучаещите хора са по-склонни към негативни действия.		

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста и проверете верни ли са твърденията.

Долината на розите! Двете съседни полета, известни с това име, заслужено са си завоювали световната слава със своите розови насаждения. Маслодайната роза и розовото масло отдавна са се превърнали в символ на България.

Неслучайно наричат розата „царица на цветята“. Тя винаги е удивлявала хората със своята красота и нежен аромат. Древните гърци вярвали, че розовият храст е поникнал от морската пяна, в която се е родила богинята на красотата и любовта – Афродита. Розата е позната още от древността. Нейни изображения са намерени в древен Вавилон (където розата е била свещено цвете).

Ботаниката изучава около 7000 вида рози, от които само 200 са маслодайни. Но „царица на розата“ у нас и по целия свят си остава казанлъшката маслодайна роза. В ботаниката тя е известна с името „роза дамасцена“.

Кога, откъде и по какъв начин е пренесен розовият храст в България – не е известно. Константин Иречек предполага, че това е станало по време на турското робство, може би в началото на XVIII век. Отначало розата украсявала само разкошните градини на турските бейове. Постепенно започнала да прониква и в градините на българите, които отначало я отглеждали като декоративно цвете. След това била пренесена на полето. Тези, които са отглеждали розовите насаждения, са били и първите производители на ароматното розово масло. Те работели с примитивни съоръжения. С течение на времето технологиите за приготвянето на розово масло се усъвършенствали, и в края на XIX век се появили първите съвременни розоварни. Тогава и тръгнала по света слава-та на българското розово масло.

В миналото розата-дамасцена се е отглеждала само в Казанлъшката котловина, където са благоприятни почвените и климатични условия. Балканът като че ли пази цъфтящите поля – могъщ, строг, вечен. Срещу него се е сгушила Средна гора – тиха, нежна и срамежлива, покрита със синия воал на леката утринна омара... Казанлъшката роза се култивира в много страни: Гърция, Кипър и Калифорния. За промишлени цели се отглежда в Индия, Иран, Турция, Мароко, Франция, Германия. Но никъде другаде тя не дава толкова скъпоценно масло, както в Долината на розите.

Маслодайната роза е многогодишен храст, който би могъл да се отглежда на едно място в течение на 20 – 40 години. Цъфтежът на розата започва в средата на май и продължава до средата на юни. Хиляди цветчета трябва да се преработят, за да се получи една-единствена капка масло. От три тона червен или шест тона бял цвят се получава около 1 литър ароматна течност. А колко труд, грижи и внимание са нужни за отглеждането на розата! Затова килограм българско розово масло струва два и половина пъти по-скъпо от килограм чисто злато.

Маслодайната роза намира своето приложение в парфюмерията и медицинската промишленост. Маслото се използва не само като козметично средство, но и при лечение на заболявания на очите, главоболие, язва, туберкулоза и др. Венчелистчетата на розата имат слабително действие. Розолечението се прилага и в стоматологията.

<http://mlazarova.blog.bg/turizam/2006/06/16/bylgarskata-roza.5374>

№	да	не
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

2. Прочетете съветите по-долу и изберете подходящото заглавие към тях. Едно от посочените заглавия е излишно.

Пет неща, които никога не трябва да казвате на шефа си

Номер 5 –

Вие работите в екип и ако някакъв проблем е непосилен за ваш колега, то даже и да не е ваше задължение, трябва да дадете едно рамо. Ако все пак изречете тия думи пред шефа си, знайте, че вече няма да имате изобщо никакви проблеми, свързани с работата ви просто защото вече няма да имате работа.

Номер 4 –

Всичко влиза в задълженията ви, що се отнася до работата ви. На почти всяко работно място вие сте част от един добре смазан механизъм, на който, ако единият "зъб" поддаде, всичко се разваля – затова няма „ваши“ и „техни“ задължения, особено при рискови за фирмата ситуации.

Номер 3 –

Едва ли шефът ви се интересува от личния ви живот. Той иска да не смесвате професионалния с личния, а вие с тая реплика показвате точно обратното.

Номер 2 –

99% ще си навредите, когато кажете това. Всеки, който се оплаква и хленчи, че му е много работата и малко заплащането, със сигурност ще попадне под зоркия и неблагоприятен поглед на шефа си. И влизането му в графа "безработен" е сигурно.

Номер 1 –

Тази въздишка, породена от някакво нареждане на вашия шеф, е сама по себе си красноречива за това, което мислите. Тя съдържа пасивна агресия и е знак, че най-малкото ще слезете по стълбицата на професионалното си развитие.

Отнесете репликите към съответния текст. Една от тях е излишна.

Номер: А: "Не ми плащат достатъчно за това."

Номер: Б: "Оффф!"

Номер: В: "Това не е мой проблем!"

Номер: Г: "Толкова се изтощих снощи..."

Номер: Д: "Това е най-доброто, което можах да направя!"

Номер: Е: "Това не влиза в задълженията ми."

6.са зеленчуци.

а) краставици

б) краставиците

7. Иван и Мария влизат в един магазин. В.....се продават плодове и зеленчуци.

а) магазин

б) магазина

8. Двама.....чакаха пред кабинета на зъболекаря.

а) мъжа

б) мъжете

в) мъже

9. Той говори много....., а аз владее само 2.....

а) езика - езици

б) езици - езика

10. Колкоимаш?

а) леви

б) левове

в) лева

11. В тази гора има много високи

а) дърва

б) дървета

12. Много водят за Рим.

а) пътя

б) пъти

в) пътища

13. Иван, Петко, Юлия и Мария са приятели.често се срещат.

а) четирима

б) четиримата

в) четирите

14. Тяв града едва в сряда вечер.

а) ще бъде

б) е

в) са

15.ли студенти в стаята? Преди малко....., но сега няма.

а) бяха ... имаха

б) има ... имаше

в) имаше... бяха

16. Всяка сутрин се събуждам рано. И вчерарано.

а) се събудих

б) се събуждах

в) се събуди

17. Ако редовно пощата си, тя ще получи навреме информацията.

а) проверява

б) провери

в) проверила

18. Ще вземеш ли такси?

- Не,

а) не взема

б) няма да взема

2. Разкажете как е произведено виното. Следвайте образеца за трансформация на маркираните глаголни форми в текста.

Казват, че виното е напитка за богове. Но как се прави то?

Основните етапи са: *избира се* добро грозде с висока захарност и подходящо време за бране. Гроздето *се транспортира*. *Обработва се* по следния начин: гроздето *се рони* и *мели*, после *се поставя* за първоначална ферментация в каца. *Използват се* изключително дървени съдове. След престояването в кацата мъстта *се отточва* за допълнително узряване в бурета, които *се поддържат* пълни поради опасността от прекомерно излагане на кислорода във въздуха. По време на съзряването *се правят* няколко претакания за отделяне на винената кал. При всички процедури *се поддържа* строга хигиена.

<http://www.offroad-bulgaria.com/showthread.php?t=40557>

Образец:

Спазихме основните етапи: **избрано беше** добро грозде

3. Подчертайте правилната глаголна форма.

1. Понякога той (помисли/мислеше), че не е прав. 2. Рядко (мина/минаваше) край университета. 3. Непрекъснато се (отвори/отваря) врати, (чу/чувах) се гласове. 4. Изведнъж (разбрах/разбирах), че не съм прав. 5. В този момент той (реши/решаваше) да (приеме/приема) предложението. 6. Все по-често (забелязах/забелязвах), че нещата между нас не вървят. 7. Към четири часа следобед обикновено (хапвахме/хапнахме) сладкиши, после (пиехме/пихме) кафе. 8. Законът (влезе/влизаше) в сила на 7 октомври 2007 година.

4. Предайте текста като случка от миналото.

Още от сутринта денят започва лошо. Ема се събужда късно и закъснява за работа. На спирката чакат много хора. Автобусът е пълен. Когато слиза от автобуса, Ема си изгубва чадъра. На входа на офиса среща шефа си. Той ѝ прави забележка. В кабинета колежката ѝ ѝ дава три папки и казва, че работата е спешна.

Още от сутринта денят започна лошо

.....
.....
.....
.....

.....
.....
5. Поправете грешките в текста. На всеки ред има по една неточност.

Общуването е една от **най-силни** ни потребности. Размяната на информацията, формирането на мнение заради някакъв въпрос, решаването на професионални задачи, обучението са някои на аспектите и целите на този процес. Днес общуване стремително излиза от рамките на обичайните групи. Това се случило с помощта на електронните медий и по-точно чрез интернет. Човешките общности по света обединяват се в глобално „виртуално съобщество“. Както и всеки другият нов процес, този също носи с себе си плюсове и минуси...

най-силните

За ползите от интернет общуването могли да говорим много. За съжаление, както често ставало и в реалния живот, удоволствието от общуването може да се бързо смени с разочарование и обида, ако присъствието си в мрежата се окаже обект от недоброжелателно внимание.

ЛЕКСИКА

1. Изберете подходящата дума и допълнете изреченията.

1. Трябва да прочетеш..... във вестника, ако си търсиш жилище.

- а) рекламите б) обявите в) статиите г) новините

2. Включи, защото трябва да изгладя тази рокля.

- а) пералнята б) ютията в) печката г) компютъра

3. Да отидем в Време е за сън.

- а) кухнята б) кабинета в) спалнята г) дневната

4. Двадесет дена няма да ходя на работа, тъй като съм.....

- а) уволнен б) безработен в) в отпуска г) пенсиониран

2. Поставете ударенията на думата “час”:

1. В три часа пристигаме в Пловдив. За три часа пристигнахме Пловдив.

2. Имахме два часа занятия – от десет до дванадесет часа.

3. В колко часа си лягате? Колко часа спите?

3. Заместете стилистично маркираните фразеологизми с неутрална лексика.

Насадох се на пачи яйца и сега се питам: *Защо ми трябваше на баир лозе?* Реших да кандидатствам за тази работа, но си бях *направил сметката без кръчмаря*. Приеха ме след интервюто, но се оказа, че колегите ми много *си вирят носа*. Никой не си оставяше *магарето в калта*, но и никой не помагаше на другите, а само гледаше да *подлее вода на останалите*. *Главата ми е пламнала* и може би ще напусна работа.

ГОВОРЕНЕ

Проведете беседа с преподавателя по една от посочените теми (по избор).

1. Разкажете накратко как протича вашият ден.
2. Опишете една от екскурзиите, проведени през времето на семинара.
3. Споделете от какво се увличате, какво обичате да правите през свободното си време.
4. Проследете през кои страни и градове минава маршрутът, за който мечтате.

ТРАНСКРИПТИ НА ТЕКСТОВЕТЕ ЗА СЛУШАНЕ

Тест В1

Текст 1: Прогноза за времето.

В понеделник сняг все още ще вали в югоизточните райони от страната, но и там ще спре, а облачността ще се разкъса. Над Западна и Централна България облачността ще намалее, в много райони до слънчево време. Студено, особено сутринта, с минимални температури в повечето места между минус 7 и минус 12 градуса. Максималните ще са между минус 3 и плюс 2 градуса. Студено ще остане времето и на 6-ти и 7-ми януари. Ще се заоблачи и на места ще превали слаб сняг. На 6-ти ще духа и до умерен вятър от североизток. На 8-ми температурите ще се повишат малко, но за кратко. По-късно през деня и през нощта срещу 9-ти отново ще проникне студен въздух и ще има условия за слаби превалявания от сняг.

Текст 2: Светлин Русев: "Най-съкровения неща нямат място на публичния пазар"

– Как минава един Ваш ден?

– Всеки ден е различен – от срещи и дейности с най-различен характер до работата в ателието, която обикновено започва от 22-23 ч. и продължава докъм 3-4 сутринта. Докато се усетя, денят си е отишъл, без да съм свършил нещо полезно, и тогава единственото спасение остава работата през нощта.

– За какво не Ви достига време?

– За много неща – за близките ми хора и най-вече за това, което трябва да правя – да рисувам. Всъщност времето никога не стига и винаги е пред нас. Цял живот го гоним и едва на края за малко го докосваме.

– Отдавна името Ви работи за Вас. Доколко това е плюс за един творец?

– Името не е в състояние да работи за един автор, ако той самият не работи за името си. То не може да ни спаси от неуспехи! А нашият занаят е свързан с конкретни прояви, за които името не е достатъчно, ако няма нещо друго. Слабият характер може

да бъде провален от популярността и известността. Сериозният може само да чувства отговорност за името си, което означава задължение да го пази и защитава с цялото си поведение. Името може да отваря врати, а може и да затваря.

– **Какво Ви вдъхновява?**

– В най-общ смисъл - човекът, с неговите възмущения и изпитания. Природата, едно човешко лице, голите дървета в пустата улица, старата къща, един терен, легенда, идея и т. н.

– **За силата на словото всички сме чували. А в какво се крие силата на платното?**

– В това, което се крие и в словото - в енергията.

– **Кои личности можете да наречете свои учители?**

– В училище – Христо Бояджиев и Дило Дилов, извън училище – Ангел Спасов, в академията – Дечко Узунов. В истинския творчески и човешки смисъл учител може да ни бъде изкуството на Египет и възрожденската икона и фреска, Микеланджело и Рембранд, Греко, Гоя, Ван Гог... Това са истинските учители, които заедно с преките са формирали качествените неща у нас като творци.

– **На какво искате да научите младите таланти?**

– Животът ми на художник минава сред млади и талантиливи хора. Когато повярвам в някого, той изцяло може да разчита на подкрепата ми. За щастие не са малко тези, в които съм повярвал. Не по-малко важно е и те да повярват в себе си. Новото, на което бих искал да ги науча, за съжаление е нещо, което изобщо липсва – съзнание за принадлежност към развитието на българската традиция и култура.

Интервю на Даниела Дочева за bgsever.info

Тест В2

Текст 1: Джогинг - за 6 години повече живот

Практикуването на джогинг може да удължи живота с 6 години, смятат специалисти. Учени са на мнение, че този вид спорт е много по-ефективен от каквото и да е друго физическо натоварване.

В проучване, потвърждаващо тази теза, изследователите откриват, че джогинг с бавно и умерено темпо 1-2 часа дневно увеличава продължителността на живот с 6 години при мъжете и с 5 и половина при жените. И при двата пола рискът от преждевременен край на живота е намален с 44%.

Резултатите от проучването оспорват досегашни данни, че джогингът може и да навреди на здравето. Съществуват над 750 документа в подкрепа на това твърдение, като проучванията се основават на данните от около 20 000 души между 20-93 годишна възраст.

Изследователите са убедени в здравните ползи на джогинга и във възможността той да увеличи продължителността на живот на хората, които се занимават с него най-малко веднъж седмично за няколко часа.

Джогингът подобрява усвояването на кислород от клетките на организма, понижава кръвното налягане, намалява риска от затлъстяване, подобрява сърдечната функция и психическото състояние и др.

Проучването е част от поредица изследвания. В публикуван преди тях аналогичен труд се установи също така, че джогингът може да намали до минимум риска от сърдечен инцидент, рак и заболявания като болестта на Алцхаймер.

http://www.puls.bg/health/fitness/news_10158.html

Текст 2: Скуката - новият стрес в офисите

Скуката в службата се увеличава и засяга масово хората – от най-дребните служители до големите началници, и то много повече от всепризнатия стрес, установиха британски психолози.

Скуката се оказва сред най-често потисканите чувства в офиса. Държи второто място, като отстъпва единствено на гнева. Тя унищожава мотивацията, пречи на производителността, дори кара хората да си "мечтаят" да имат повече работа.

Новият стрес - скуката, се дължи до голяма степен на все по-голямата "бумащина", налагана от съвременните разпоредби, смятат психолозите. Досадни са заседанията, монотонните автоматизирани процеси, нощните смени, през които все повече хора работят, без да има с кого да си говорят.

Освен това служителите вече по-малко се примиряват с досадата отколкото тези от предишното поколение, защото искат всеки аспект от живота им да е пълноценен. Ето защо по-често се случва някой да напусне добре платена работата, за да започне по-интересна, макар и по-неизгодна.

Скуката не се признава като сериозен проблем в службата само поради недостатъчна осведоменост. Според друго изследване най-скучните работи в света са секретарската, в производството и на продавачите. В челната десетка влизат също маркетингът, информационните технологии, изследванията, правото, инженерните науки, банковото дело.

Хората, които често скучаят, е по-вероятно да изпитат гняв, да шофират рисковано, да проявят агресия или враждебност, да са нечестни, установиха преди време американски психолози.

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=478>

КЛЮЧ

Тест В1

Слушане: **1. упр.** 1. Да вали сняг в Югоизточна България; 2. Между минус 7 и минус 12 градуса; 3. Между минус 3 и плюс два градуса; 4. На 6 и 7 януари; 5. От североизток; 6. Слаби превалявания от сняг. **2. упр.** 1. Да; 2. Не; 3. Не; 4. Да; 5. Да; 6. Не; 7. Да; 8. Да. **Четене:** **1. упр.** 1. кисело мляко, червена печена чушка, ябълка, вино; 2. Да, защото българите са били земеделски народ, не са имали много време за готвене; 3. Прилича на дрехите на шопите, напомня характера им, вероятно е причина за появата на ракията. **2. упр.** Б). **Граматика:** **1. упр.** Кокичето е първото пролетно цвете. Неговото нежно бяло цветче се появява изпод снега далеч преди да дойде календарната пролет. Когато го видят, хората много му се радват, защото то вдъхва оптимизъм, възражда вярата в живота и подхранва надеждата, че новата пролет ще донесе повече щастие на тези, които са го видели. **2. упр.** 1. сока, хляба, килограма; 2. кафе; 3. грама; 4. студентки, студенти; 5. църкви, манастира. **3. упр.** в магазина, с различна цел, от тях, с покупки, **преддо** щанда, за цената, **на/върху** опаковката, на производство, от гаранционния срок, от магазина, от сполучливата покупка. **4. упр.** някой, нищо, никого, няково, нещо, никакво. **6. упр.** 1. ял/а ли си; 2. не съм правил/а; 3. чух; 4. не съм обличал/а; 5. да стане; 6. да има. **7. упр.** А) Обади ми се шефът. Трябваше да изпратя едно писмо до София, което да стигне там до обяд. Тръгнах към офиса на една куриерска служба. Горещо беше, слънцето грееше с всички сили. Хората отиваха към центъра на града. Денят беше 24 май, Ден на славянската писменост. Децата бяха весели. Само аз бързах за офиса с плика в ръката. Когато стигнах там, се оказа, че офисът не работи. Обиколих целия град – никой не работеше. Наложих се да пътувам до София, макар че не бях го планирала. Б) Обади ми се шефът. Трябвало да изпрати едно писмо до София, което да стигне там до обяд. Тръгнала към офиса на една куриерска служба. Горещо било, слънцето греело с всички сили. Хората отивали към центъра на града. Денят бил 24 май, Ден на славянската писменост. Децата били весели. Само тя бързала за офиса с плика в ръката. Когато стигнала там, се оказало, че офисът не работи. Обиколила целия град – никой не работел. Наложило се да пътува до София, макар че не била го планирала. **Лексика:** **1. упр.** Справиха; се изправи, оправя, преправя, поправи. **2. упр.** 1. усмивка; 2. намусени; 3. усмихнатият; 4. бръчки; 5. поскъпва; 6. хапчета; 7. усмивката; 8. поправя; 9. страни; 10. говорят.

Тест В2

Слушане: **1. упр.** 1. Един-два часа дневно; 2. При мъжете удължаването е 6 години, при жените – 5,5; 3. 44%; 4. Проучени са 20 000 души на възраст между 20 и 93 години; 5. Понижава кръвното налягане, намалява риска от затлъстяване, подобрява психическото състояние и сърдечната дейност; 6. предпазва от сърдечни заболявания, рак и Алцхаймер. **2. упр.** 1. не; 2. да; 3. да; 4. не; 5. не; 6. да. **Четене:** **1. упр.** 1. не; 2. не; 3. Не; 4. Да; 5. Да; 6. Да; 7. Не; 8. да. **2. упр.** 1 – Б; 2 – А; 3 – Г; 4 – В; 5 – Е. **Граматика:** **1. упр.** 1г; 2в; 3а; 4б; 5а; 6б; 7б; 8в; 9б; 10в; 11б; 12в; 13б; 14а; 15б; 16а; 17а; 18б. **2. упр.** ... Гроздето беше транспортирано. Обработено беше по следния начин: гроздето беше наронено и смляно, после беше поставено за първоначална ферментация в каца. Използвани бяха изключително дървени съдове. След престояването в кацата мъстта беше отточена за допълнително узряване в бурета, които бяха поддържани пълни поради опасността от прекомерно излагане на кислорода във въздуха. По време на съзряването бяха направени няколко претакания за отделяне на винената кал. При всички процедури беше поддържана строга хигиена. **3. упр.** 1. мислеше; 2. минаваше; 3. затваряха, чуваха; 4. разбрах; 5. реши да приеме; 6. забелязвах; 7. хапвахме, пиехме; 8. влезе. **4. упр.** Още от сутринта денят започна лошо. Ема се събуди късно и закъсна за работа. На спирката чакаха много хора. Автобусът беше пълен. Когато слезе от автобуса, Ема си изгуби чадъра. На входа на офиса срещна шефа си. Той й направи забележка. В кабинета колежката й й даде три папки и каза, че работата е спешна. **5. упр.** Размяната на информация; по някакъв въпрос; някои от аспектите; общуването; се случва; медии; се обединяват; всеки друг нов процес; със себе си; бихме могли/може; става; да се смени бързо; присъствието ни; обект на внимание. **Лексика:** **1. упр.** 1б; 2б; 3в; 4в. **2. упр.** 1. часа – часа; 2. часа – часа; 3. часа – часа.